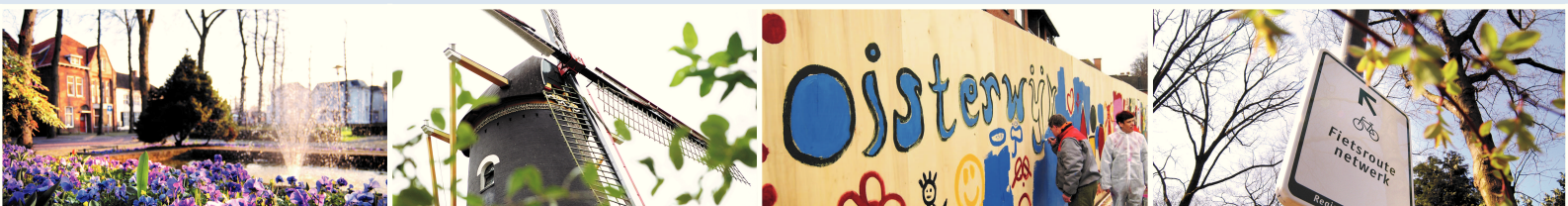

Duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie

*Rekenkamercommissie gemeente Oisterwijk,
september 2015*

Inhoud

Deel I – Samenvatting	1
Toelichting op het onderzoek	1
Beantwoording hoofdvraag	1
Conclusies	4
Aanbevelingen	5
Deel II - Nota van Bevindingen	7
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doel- en vraagstelling	8
1.3 Afbakening en aanpak	9
1.4 Leeswijzer	10
2 Beleid en ambities	11
2.1 Definitie duurzaamheid	11
2.2 Doelen beleid	13
2.2.1 Doelen duurzaamheidsbeleid	13
2.2.2 Doelen beleid recreatie en toerisme	14
2.3 Samenhang in beleid	16
3 Organisatie	19
3.1 Inrichting organisatie	19
3.2 Betrokkenheid externe organisaties	21
3.3 Betrokkenheid gemeenteraad	21
4 Uitvoering en resultaten	23
4.1 Uitvoering	23
4.2 Resultaten	26
4.3 Samenhang in de praktijk	27
5 Kansen voor de toekomst	28
5.1 Afbakening duurzaamheid	28
5.2 Duurzame ontwikkelingen in Oisterwijk	29
5.3 Randvoorwaarden, kansen en belemmeringen	33
6 Bestuurlijke reactie	38
7 Nawoord rekenkamercommissie	40

Bijlagen

1	Normenkader
2	Bronnen
3	Overzicht lange termijn ambities duurzaamheidsbalans

Deel I – Samenvatting

Toelichting op het onderzoek

De rekenkamercommissie van Oisterwijk heeft onderzoek gedaan naar duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Duurzaamheid is een breed thema dat op veel beleidsterreinen van toepassing is en toerisme en recreatie is in Oisterwijk een beleidsterrein waar veel aandacht voor is. Door het onderzoek toe te spitsen op de samenhang tussen duurzaamheid en toerisme en recreatie en praktische voorbeelden in beeld te brengen, kan het onderzoek inzichtelijk maken hoe een gemeente duurzaamheid als thema invulling kan geven.

In 2015 zal de gemeente Oisterwijk een uitvoeringsprogramma voor het beleid voor toerisme en recreatie opstellen. Het onderzoek van de rekenkamercommissie biedt aanknopingspunten voor raad, college en de ambtelijke organisatie bij de uitwerking van dit uitvoeringsprogramma.

Beantwoording hoofdvraag

De rekenkamercommissie heeft voor het onderzoek de volgende hoofdvraag geformuleerd:
Hoe heeft de gemeente Oisterwijk in de periode 2009–2014 invulling gegeven aan het thema duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie en welke kansen en verbeterpunten zijn voor de toekomst te identificeren?

Duurzaamheid stond in Oisterwijk net als in andere gemeenten in Nederland in de periode 2006-2010 volop in de belangstelling. In de perioden daarna is de politieke prioriteit lager geworden. De basis die in 2009 in de gemeente Oisterwijk is gelegd met de Duurzaamheidsbalans en verschillende instrumenten om duurzaamheid in beleid en de organisatie te borgen, is na 2010 niet verder uitgewerkt tot een beleidskader. De toepassing en uitwerking van duurzaamheid in het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke organisatie is niet gestructureerd en niet consequent. Dit is ook zichtbaar op het terrein van toerisme en recreatie. De gemeente hanteert duurzaamheid ook niet als specifiek doel voor dit beleidsterrein.

In de huidige raadsperiode is er ondanks de lagere politieke prioriteit nog steeds aandacht voor duurzaamheid. In het coalitieakkoord, de kadernota voor toerisme en recreatie en andere beleidsvelden komt duurzaamheid op verschillende manieren aan bod. Vooral op het terrein van ruimtelijke ordening is dit het geval, waarbij ook vaak de link wordt gelegd met toerisme en recreatie. Instrumenten als de richtlijn voor collegevoorstellen en de toets voor projecten worden nog steeds toegepast, maar het gebruik is niet systematisch en deels afhankelijk van persoonlijke betrokkenheid van medewerkers bij duurzaamheid. In interviews is door meerdere betrokkenen aangegeven dat duurzaamheid nog steeds belangrijk wordt gevonden. Dit alles betekent niet dat de gemeente Oisterwijk grote stappen maakt. Daarvoor zijn de maatregelen en plannen te beperkt en te weinig samenhangend.

De rekenkamercommissie heeft bestaande initiatieven geïnventariseerd en de mogelijkheden voor toekomstige projecten en maatregelen op een rij gezet (zie hoofdstuk 5 van de Nota van Bevindingen en tabel 5.2). De rekenkamercommissie concludeert hieruit dat Oisterwijk een groot potentieel heeft om zich als duurzame gemeente/regio te profileren op het gebied van toerisme en recreatie. De natuurlijke omgeving biedt veel kansen en er zijn daarnaast diverse ondernemers en organisaties met duurzaamheidsambities.

De combinatie met hoogwaardige horeca en voorzieningen in het centrum van de gemeente maakt Oisterwijk tot een aantrekkelijke bestemming voor mensen die eveneens op zoek zijn naar rust, ruimte en natuur. Om Oisterwijk en omgeving als duurzame regio te kunnen promoten, is het wel nodig om op het aspect milieukwaliteit nieuwe initiatieven en ontwikkelingen te stimuleren voor toerisme en recreatie.

Duurzaamheid als kans

De rekenkamercommissie heeft in het kader van het onderzoek met diverse betrokkenen gesproken en een werksessie georganiseerd. Daarbij is een aantal onderwerpen en initiatieven benoemd dat goede kansen biedt om duurzaamheid concreet vorm te geven en een bijdrage te leveren aan de realisatie van de doelen en ambities van het beleid voor toerisme en recreatie:

- Mobiliteit: er is nog veel winst te behalen in het duurzamer maken van het vervoer in Oisterwijk en omgeving. De faciliteiten (o.a. parkeren, bewegwijzering) en promotie voor fietsverkeer, openbaar vervoer en elektrisch vervoer kunnen beter.
- Kwaliteit bestaande gebieden: om Oisterwijk duurzaam aantrekkelijk te maken voor bezoekers is het vooral belangrijk de (bestaande) kwaliteiten van de gebieden (zowel centrum als buitengebied) te versterken: natuur en rust in het buitengebied, cultuur, (hoogwaardige) horeca en winkelen in het centrum.
- Combinatie kwaliteitshoreca met natuurrecreatie: Oisterwijk biedt een groot aanbod aan hoogwaardige horeca en hoge natuurwaarden. De kracht van deze combinatie kan beter uitgedragen worden in de gebieds promotie en verder ontwikkeld worden. Mensen die gebruik maken van (meerdaagse) verblijfsrecreatie in het buitengebied kunnen verleid worden meer gebruik te maken van de mogelijkheden voor dagrecreatie in het centrum en vice versa.
- Bezoekerscentrum Natuurmonumenten Oisterwijk: ook na de verhuizing en de opening op de nieuwe locatie liggen er nog kansen om de promotie van het bezoekerscentrum en de verbinding met het centrum van Oisterwijk te verbeteren. De routes naar het bezoekerscentrum kunnen beter aangegeven worden en de voorzieningen van het centrum kunnen beter gepromoot worden om bezoekers van het centrum te verleiden het buitengebied te bezoeken.
- Nationaal landschap het Groene Woud: Oisterwijk en omgeving maken deel uit van het Groene Woud. Het Groene Woud is een 'sterk merk' dat meer ingezet kan worden om toeristen en recreanten naar de regio te halen.

Belemmeringen

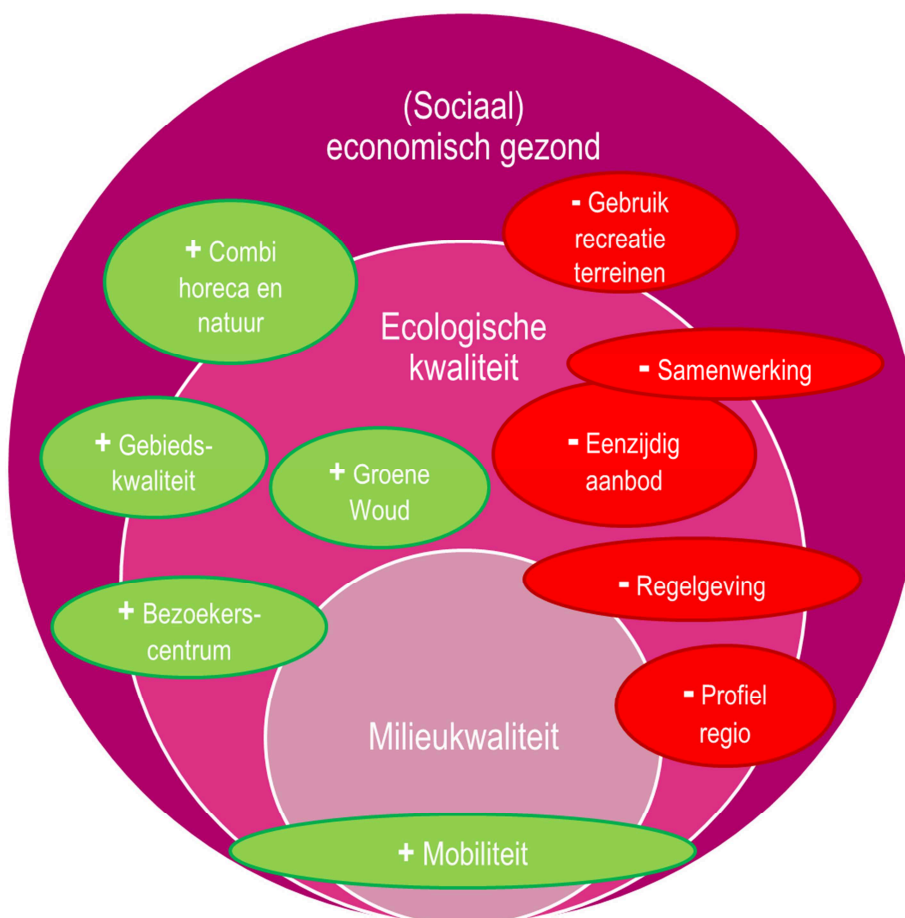
Naast een aantal grote kansen voor de ontwikkeling van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie constateert de rekenkamercommissie ook dat er een aantal belemmeringen is die een dergelijke ontwikkeling in de weg kunnen staan. De belangrijkste zijn:

- Gebrek aan samenwerking horeca – recreatie: ondernemers en organisaties in de horeca en recreatie werken beperkt samen, ondanks het feit dat er meerdere vormen van overleg en samenwerking in de gemeente bestaan. Dit staat (de promotie van) de verbinding tussen het centrum en het buitengebied in de weg.
- Strikte toepassing regelgeving: er zijn de nodige ondernemers en organisaties die duurzame initiatieven hebben, maar die bij de uitvoering van hun ideeën tegen beperkingen van wet- en regelgeving aanlopen, zoals bij vergunningverlening, ruimtelijke (plan)procedures en bestemmingsplannen.
- Onduidelijk profiel Oisterwijk / regio: de regio en Oisterwijk hebben geen duidelijk profiel, zoals bijvoorbeeld de Veluwe, de Biesbosch of de kuststreek dat wel hebben. De gemeente richt zich primair op het onderscheid ten opzichte van andere gemeenten (Parel in het groen), terwijl een eenduidig regionaal profiel belangrijk is om mensen van buiten de regio te trekken. In de regio is

sprake van vele verschillende identiteiten waar Oisterwijk onderdeel van is, waaronder Land van de Hilver, Groene Woud, de Kempen en de Meijerij.

- Oneigenlijk gebruik recreatieterreinen: net als op andere plaatsen in Nederland wordt een deel van de recreatieterreinen niet gebruikt voor recreatie maar voor bewoning. Dit staat een verbetering van de kwaliteit van de recreatie in het gebied in de weg.
- Eenzijdigheid aanbod: met name voor de recreatie geldt dat het aanbod wat eenzijdig en verouderd is in de omgeving van Oisterwijk. De recreatieterreinen en kampeergelegenheden bieden weinig variëteit, en het aanbod voor jongeren is beperkt. Recreanten en andere toeristen zijn tegenwoordig meer variëteit en nieuwe attracties gewend, van meerdaagse festivals en evenementen, kleinschalige pure en duurzame producten en diensten, tot steeds luxere groepsaccommodaties.

In de onderstaande figuur zijn de kansen en belemmeringen weergegeven gerelateerd aan drie centrale aspecten van duurzaamheid (zie hoofdstuk 5 voor een uitgebreide toelichting).

Figuur 1 - Kansen (+) en belemmeringen (-) duurzaam toerisme en recreatie Oisterwijk

De figuur maakt duidelijk dat met name bij de duurzaamheidsaspecten economie en ecologie en het snijvlak daartussen zowel de grootste kansen als de grootste belemmeringen worden gezien. Zowel de gemeente als ondernemers en maatschappelijke organisaties zien kansen en belemmeringen vooral in termen van economie / financiën en natuur en ecologie. Duurzaamheid in relatie tot recreatie en toerisme heeft daarnaast ook te maken met milieukwaliteit (klimaat, energie, luchtkwaliteit, geluid, bodemkwaliteit, e.d.). De figuur laat zien dat milieukwaliteit als duurzaamheidsaspect voor toerisme en recreatie in Oisterwijk beperkt(er) in beeld is. De gemeente en betrokken partijen associëren

duurzaamheid op het vlak van toerisme en recreatie minder met dit aspect, terwijl in andere gebieden in Nederland milieukwaliteit onderdeel uitmaakt van de gebiedspromotie.

Opgave

Bovenstaande kansen en belemmeringen bieden concrete aanknopingspunten voor de gemeente Oisterwijk om duurzaamheid invulling te geven en duurzaamheid ook daadwerkelijk in te zetten ter versterking van het beleid voor toerisme en recreatie. De rekenkamercommissie merkt daarbij op dat er op het milieu aspect van duurzaamheid sprake lijkt te zijn van een witte vlek. Dit is niet nodig. Er zijn in Nederland tal van voorbeelden van milieu gerelateerde initiatieven, bijvoorbeeld gezamenlijk duurzaam inkopen door recreatiebedrijven, brede toepassing van duurzaamheidslabels in de horeca of klimaatneutrale campings. Om Oisterwijk daadwerkelijk als duurzame bestemming te kunnen promoten, zal de gemeente ook op dit vlak initiatief moeten nemen.

Conclusies

Beleid

- In periode 2006-2010 had duurzaamheid hoge politieke prioriteit. Sindsdien is die prioriteit afgenomen. Tegelijkertijd zijn er op allerlei plekken in beleid en in de organisatie nog duurzaamheidsambities te vinden, bijvoorbeeld op het terrein van RO.
- Het duurzaamheidsbeleid is na het opstellen van de Duurzaamheidsbalans niet verder uitgewerkt. Duurzaamheid is mede als gevolg daarvan beperkt verankerd in andere beleidsterreinen. De samenhang tussen duurzaamheid en het beleid voor toerisme en recreatie is ad hoc, niet consequent en gestructureerd uitgewerkt.
- Duurzaamheid heeft in Oisterwijk gedurende de periode 2009-2015 een andere invulling gekregen. De nadruk is meer op economische toekomstbestendigheid en ecologische kwaliteit komen te liggen.
- De gemeente is voornemens in 2015 een uitvoeringsprogramma van de kadernota toerisme en recreatie op te stellen. De kaders en doelen uit de visie en de kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020 zijn echter niet consistent en in beperkte mate SMART uitgewerkt. Hierdoor bestaat het risico dat de relatie tussen doelen, maatregelen en resultaten van de uitvoering onduidelijk wordt en de controleerbaarheid van het beleid beperkt zal zijn.

Organisatie

- Duurzaamheid is als thema in de organisatie niet geborgd. Er is geen personele capaciteit (adviseur duurzaamheid) of expertise beschikbaar specifiek voor het thema.
- Er is een aantal instrumenten voor de integratie van duurzaamheid in beleid ontwikkeld (richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen en duurzaamheidstoets bij grotere projecten) dat nog steeds van toegevoegde waarde kan zijn. De inzet van deze instrumenten is echter niet systematisch en ad hoc.
- In de uitvoering van het beleid voor toerisme en recreatie legt de gemeente de nadruk op het ondersteunen en faciliteren van initiatieven van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De gemeente is mede hierdoor voor de realisatie van het beleid afhankelijk van de samenwerking met lokale partners. Hoe de gemeente deze rol in de praktijk wil invullen, is onvoldoende uitgewerkt.
- De gemeente kiest in de beleidsontwikkeling van duurzaamheid en van toerisme en recreatie voor een nauwe samenwerking met externe partners. De gemeente werkt de samenwerking in de beleidsontwikkeling goed uit en neemt de inbreng van externe partijen serieus.

Uitvoering en resultaten

- Er is in de periode 2009 – 2014 een beperkt aantal activiteiten / projecten uitgevoerd, dat betrekking heeft op duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. De activiteiten die zijn uitgevoerd hebben met name betrekking op de relatie tussen de ecologische kwaliteiten van buitengebied van Oisterwijk.
- Resultaten en effecten van beleid voor duurzaamheid zijn niet bekend door het ontbreken van verantwoordingsinformatie die specifiek ingaat op duurzaamheid.
- Beide conclusies met betrekking tot uitvoering en resultaten zijn met name een gevolg van de lage(re) politieke prioriteit voor duurzaamheid in Oisterwijk sinds 2010, de beperkte borging van duurzaamheid in de organisatie en het niet systematisch gebruik van bestaande instrumenten voor duurzaamheid.

Kansen voor de toekomst

- Duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie biedt kansen voor de gemeente voor gebiedspromotie en de ontwikkeling van een eigen toeristisch profiel. Om Oisterwijk daadwerkelijk als duurzame gemeente of regio te promoten, dient meer aandacht besteed te worden aan activiteiten gericht op het verbeteren van de milieukwaliteit (verduurzaming van en bij recreatiebedrijven). Op andere duurzaamheidsaspecten zijn er nog wel verbeterpunten, zoals bij de gebiedspromotie, samenwerking tussen ondernemers en organisaties, en de (financiering van) innovaties en kwaliteitsverbetering.
- Er zijn vele concrete ideeën en ontwikkelingen in Oisterwijk (zie o.a. tabel 5.2 in hoofdstuk 5 van de Nota van Bevindingen) die een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van duurzame activiteiten op het terrein van toerisme en recreatie, bijvoorbeeld op het terrein van mobiliteit of beperking van de uitstoot van CO₂. De gemeente onderneemt wel activiteiten op dit vlak, maar om deze kansen daadwerkelijk te benutten is een grotere inzet vereist dan de inzet van budget voor gebiedspromotie.
- Er is een aantal belemmeringen voor een concrete invulling van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. De gemeente heeft de meeste van deze belemmeringen in beeld. Om de belemmeringen weg te kunnen nemen, zal de gemeente in het uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie 2014-2020 hier gericht activiteiten op moeten richten.

Aanbevelingen

In het beleid voor recreatie en toerisme zijn tal van aanknopingspunten voor duurzaamheid. Het onderzoek laat daarnaast zien dat er kansen liggen om duurzaamheid in te zetten voor de realisatie van de ambities uit de beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014-2020. Of raad en college duurzaamheid concreet invulling willen geven en deze kansen willen benutten, is een politieke keuze. Indien de raad en het college hiervoor kiezen, kunnen op basis van het onderzoek van de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen worden gedaan:

Aanbevelingen aan het college en de ambtelijke organisatie

1. De rapportage van de rekenkamercommissie biedt tal van ideeën en suggesties voor het uitwerken van activiteiten in het kader van het uitvoeringsprogramma. Om Oisterwijk daadwerkelijk als duurzame bestemming te kunnen promoten, is het nodig meer activiteiten te ontwikkelen ter verbetering van het aspect van de milieukwaliteit (verduurzamen recreatiebedrijven) op het terrein van toerisme en recreatie.
2. De kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020 biedt aanknopingspunten om duurzaamheid een concrete invulling te geven. In het uitvoeringsprogramma dient hier dan expliciet bij stil te worden gestaan, en dienen duurzame activiteiten en projecten opgenomen te worden. De kansen en belemmeringen die in het onderzoek zijn benoemd, kunnen daarbij als eerste opgepakt worden.

3. Om duurzaamheid beter te integreren in de diverse beleidsvelden en concreet vorm te geven op het terrein van toerisme en recreatie is het nodig duurzaamheid beter in de organisatie te borgen en een duidelijkere plek in beleid te geven middels concrete doelstellingen. De verantwoordelijkheid voor sturing en controle op duurzaamheid kan bij een of meerdere medewerkers (bijvoorbeeld per beleidsterrein) belegd worden. In het beleid (algemeen of per beleidsterrein) dienen doelen voor duurzaamheid concreet uitgewerkt te worden, voorzien van ambitieniveaus (specifiek), een planning (tijdgebonden) en, indien nodig, een budget.
4. Draag als college en ambtelijke organisatie zorg voor een meer consequente toepassing van de richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen en de duurzaamheidstoets bij grotere projecten.

Aanbeveling aan de raad

5. Vraag het college bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie om een duidelijke samenhang tussen ambities en doelen uit de visie en kadernota en de maatregelen in het uitvoeringsprogramma. Stel duidelijke prioriteiten, maak maatregelen zo concreet mogelijk en voorzie het uitvoeringsprogramma van een afgebakend budget en planning.
6. Vraag bij besluitvorming in de raad over nieuw beleid en bij evaluaties van het beleid naar de resultaten van de inzet van de richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen en de duurzaamheidstoets bij grotere projecten. Stuur indien nodig de uitvoering van beleid of de inzet en uitwerking van de instrumenten bij.

Deel II - Nota van Bevindingen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De rekenkamercommissie van Oisterwijk heeft een onderzoek uitgevoerd naar duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Duurzaamheid is een breed thema dat op veel beleidsterreinen van toepassing is en toerisme en recreatie is in Oisterwijk een beleidsterrein waar veel aandacht voor is. Duurzaamheid kent verschillende definities en invullingen. Het kan een zoektocht zijn om duurzaamheid af te bakenen, te vertalen naar beleid en concreet te maken met gerichte acties. De rekenkamercommissie wil met dit onderzoek bijdragen aan een nadere invulling van het begrip duurzaamheid in de gemeente Oisterwijk. Door daarbij één beleidsterrein centraal te stellen en praktische voorbeelden in beeld te brengen, wil de rekenkamercommissie de raad inzicht geven in wijzen waarop de gemeente duurzaamheid als thema invulling kan geven.

Het college van burgemeester & wethouders van de gemeente Oisterwijk werkt momenteel aan een uitvoeringsprogramma voor het beleid voor toerisme en recreatie. De rekenkamercommissie wil met het voorliggende onderzoek raad, college en de ambtelijke organisatie aanknopingspunten bieden bij de uitwerking van dit uitvoeringsprogramma.

1.2 Doel- en vraagstelling

Doelen

Het onderzoek kijkt zowel terug naar beleidsontwikkeling en prestaties als vooruit om concrete verbeterpunten en/of kansen te identificeren voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Het onderzoek kent daarmee een tweetal doelstellingen:

- Inzicht geven in de invulling van het thema duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in de periode 2009-2014.
- Verkennen van de mogelijkheden om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie de komende jaren (verder) concreet vorm te geven.

Hoofdvraag

De doelstellingen van het onderzoek zijn uitgewerkt in een hoofdvraag en een aantal deelvragen. De hoofdvraag luidt als volgt:

Hoe heeft de gemeente Oisterwijk in de periode 2009–2014 invulling gegeven aan het thema duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie en welke kansen en verbeterpunten zijn voor de toekomst te identificeren?

Deelvragen

Ter uitwerking van de doelstellingen en hoofdvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

Beleid en ambities

1. Welke invulling wordt in de gemeente Oisterwijk gegeven aan het begrip duurzaamheid?
2. Welke doelstellingen zijn op het terrein van toerisme, recreatie en duurzaamheid geformuleerd?
3. Is er sprake van een samenhang en afstemming tussen deze doelstellingen?
4. Op welke wijze worden bij het beleid op het terrein van toerisme en recreatie aspecten van duurzame ontwikkeling opgenomen?

Organisatie

5. Hoe is de uitvoering van het beleid voor duurzaamheid, toerisme en recreatie georganiseerd?
6. Welke onderdelen van de gemeentelijke organisatie zijn daarbij betrokken?
7. Welke activiteiten op het terrein van de beleidsvorming hebben plaatsgevonden?
8. Welke maatschappelijke partijen / organisaties heeft de gemeente bij de beleidsvorming betrokken?
9. Wat is de rol van de gemeenteraad geweest? Welke kaders heeft hij gesteld?

Uitvoering en resultaten

10. Welke activiteiten en prestaties op het terrein van de beleidsuitvoering hebben plaatsgevonden?
11. Tot welke resultaten heeft de uitvoering geleid?
12. Hoe wordt in de praktijk uitvoering gegeven aan de relatie tussen de recreatief-toeristische ontwikkeling aan de ene kant en de duurzame ontwikkelingen aan de andere kant?
13. Waar is een en ander goed verlopen en waar minder goed? Welke knelpunten zijn er op het vlak van koppeling van duurzaamheid aan recreatie- en toerismebeleid? En wat zijn daarvoor de belangrijkste redenen?
14. Welke kansen voor invulling van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie zijn onbenut gebleven? Wat zijn hier de verklaringen voor?

Kansen voor de toekomst

15. Hoe kan duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in Oisterwijk in de toekomst verder ingevuld worden?
16. Welke verbeterpunten zijn er?

1.3 Afbakening en aanpak

Het onderzoek richt zich op de periode 2009-2014. In 2009 is de duurzaamheidsbalans opgesteld, die richting geeft aan het thema duurzaamheid in de gemeente Oisterwijk. Het onderzoek bestrijkt daarmee meerdere collegeperioden en verschillende stadia van beleidsontwikkeling. De recente visie en kadernota voor het beleidsterrein van toerisme en recreatie voor de periode 2014-2020 worden in het onderzoek betrokken, om optimaal aan te sluiten bij het uitvoeringsprogramma dat medio 2015 door de gemeente opgesteld gaat worden.

De rekenkamercommissie heeft KplusV Organisatieadvies gevraagd het feitenonderzoek uit te voeren. Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van drie methoden. Het onderzoek is begonnen met een uitgebreide documentenanalyse, waarbij in twee rondes documenten zijn opgevraagd. Vervolgens zijn interviews gehouden met diverse ambtenaren en de betrokken wethouders en heeft een groepsinterview met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad plaatsgevonden. Ten slotte is er een werksessie gehouden met ambtenaren, raadsleden en externe betrokkenen.

Tijdens deze werksessie zijn de lopende projecten op het snijvlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie geïnventariseerd en zijn kansen en belemmeringen voor de verdere invulling van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie geïdentificeerd. De resultaten van de werksessie zijn aanleiding geweest om nog een aantal aanvullende vragen aan de gemeentelijke organisatie voor te leggen.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 2 gaat in op het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke ambities en brengt in kaart welke doelstellingen er zijn op het snijvlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie.

Hoofdstuk 3 beschrijft de inrichting van de organisatie met taken en rolverdeling van betrokkenen wat betreft duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Dit hoofdstuk gaat in op de ambtelijke organisatie, externe samenwerkingspartners, en de betrokkenheid van de gemeenteraad.

Hoofdstuk 4 geeft een beeld van de uitvoering en resultaten van het beleid. Dit hoofdstuk presenteert een overzicht van initiatieven op het snijvlak van de beide beleidsvelden.

Hoofdstuk 5 gaat in op de kansen die door samenwerkingspartners, ambtenaren en raadsleden worden gezien voor toekomstige toepassing van duurzaamheid op toerisme en recreatie binnen Oisterwijk.

2 Beleid en ambities

In dit hoofdstuk gaan we in op onderzoeksvragen 1 tot en met 4 betreffende het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke ambities op het snijvlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie. We beginnen het hoofdstuk met het begrip duurzaamheid en de wijze waarop dit begrip in de loop der jaren door de gemeente is gehanteerd. Vervolgens bespreken we de gemeentelijke beleidsdoelen op het terrein van duurzaamheid en op het terrein van toerisme en recreatie. Tenslotte beschouwen we de samenhang tussen de twee beleidsvelden duurzaamheid en toerisme en recreatie om te bezien welke ambities de gemeente heeft op het snijvlak van de twee beleidsterreinen.

2.1 Definitie duurzaamheid

Het begrip duurzaamheid kent verschillende invullingen. In de meest brede vorm gaat het om drie dimensies: sociaal-cultureel, ecologisch, en economisch. Deze dimensies worden ook wel aangeduid als *people, planet en profit*. In een striktere definitie wordt het accent op één of twee van deze elementen gelegd. In Oisterwijk zien we dat het accent in de periode 2009 – 2014 is verschoven van de veelomvattende definitie van duurzaamheid naar een minder brede benadering met een nadruk op economische en ruimtelijke aspecten.

Collegeperiode 2006-2010

Hoewel collegeprogramma's geen vastgesteld beleid vormen maar ambities voor de betreffende collegeperiode, bieden de collegeprogramma's van Oisterwijk wel een goed beeld van de wijze waarop college en raad invulling willen geven aan duurzaamheid. In de collegeperiode 2006-2010 zien we zodoende dat er binnen de gemeente veel aandacht is voor het thema. Zo wordt in het coalitie programma 2006-2010 het belang van duurzaamheid als volgt beschreven:

Dit coalitieakkoord neemt een duurzame ontwikkeling van de gemeente Oisterwijk – de dorpskernen Oisterwijk, Moergestel en Heukelom - als leidend beginsel. Dat wil zeggen, dat de sociaal-culturele, economische en ecologische ontwikkeling van de gemeente Oisterwijk met elkaar in balans zijn. Dit wordt ook wel de 'duurzaamheidsdriehoek' genoemd met op de drie hoekpunten het wonen en welzijn van alle burgers, het creëren van welvaart door een maatschappelijk verantwoord ondernemende gemeente, en behoud en ontwikkeling van natuur en cultuurhistorisch landschap. Absolute voorwaarde daarbij is dat de ontwikkelingen niet ten koste van elkaar plaats mogen vinden. Integendeel, ontwikkelingen moeten elkaar waar mogelijk versterken¹.

In het coalitieprogramma wordt een brede definitie van duurzaamheid gebruikt, waarin alle drie de elementen sociaal, ecologisch, en economisch, naar voren komen. Deze drie elementen moeten in balans zijn, zodat de ontwikkeling in één dimensie niet te koste gaat van een andere dimensie.

In 2009 heeft de gemeente een duurzaamheidsbalans laten opstellen. Deze balans vormt een scan van de gemeente op de belangrijkste aspecten van duurzaamheid. Het opstellen van de balans paste binnen de focus op duurzaamheid in deze periode en vormde onderdeel van een ontwikkelingstraject dat er op gericht was te komen tot een agenda voor verdere verduurzaming van Oisterwijk.²

¹ Coalitieprogramma 2006-2010, woord vooraf.

² 2009 Duurzaamheidsbalans Oisterwijk

De gemeente heeft Telos, het Brabants Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, gevraagd om de duurzaamheidsbalans op te stellen. Telos is daarbij uitgegaan van de brede definitie van duurzaamheid, gebaseerd op de drie kapitalen sociaal-cultureel, ecologie en economie. De kapitalen zijn vervolgens uitgesplitst in zogenaamde voorraden of deelonderwerpen. Per voorraad heeft de gemeente met Telos geïventariseerd wat de stand van zaken is en hoe duurzaam Oisterwijk is op dat vlak.

In de periode tot aan 2010 kiest de gemeente met het coalitieprogramma en de duurzaamheidsbalans dus voor een brede invulling van het begrip duurzaamheid, waarbij sprake is van een balans tussen sociaal-cultureel, ecologisch en economisch kapitaal.

Collegeperiode 2010-2014

In de collegeperiode 2010-2014 verschuift de focus van de brede invulling van duurzaamheid naar een meer economische invulling van het begrip. In het coalitieakkoord ligt de focus op het doorstaan van de economische crisis:

Meer en meer wordt duidelijker dat we moeilijke jaren voor de boeg hebben. Deze coalitie streeft ook voor die jaren, een duurzame ontwikkeling van de gemeente Oisterwijk na. Dat zal niet eenvoudig zijn. Demografische ontwikkelingen werpen hun schaduw al vooruit. Dat betekent minder groei of zelfs op de langere termijn krimp van de bevolking, daling van het aantal jongeren, individualisering en verdergaande vergrijzing. Daarnaast is er de laatste jaren sprake van twee crises. Een ongekend zware economische crisis en al wat langer een crisis in de verhouding tussen burgers en overheid. De gemeente staat in de komende periode voor grote uitdagingen.³

In dit coalitieakkoord krijgt duurzaamheid een meer economische en demografische betekenis. In deze betekenis is de term erop gericht Oisterwijk ook in de toekomst als demografisch en economisch vitale gemeente in stand te houden. Daarbij geeft het college echter wel aan dat het akkoord aansluit bij de lange termijndoelstellingen van de duurzaamheidsbalans en dat er geen extra belasting mag ontstaan voor toekomstige generaties.⁴ Hierin ligt zowel de suggestie van het voorkomen van een economische belasting, als het voorkomen van een ecologische belasting. De ecologische component krijgt echter niet dezelfde nadruk als in het coalitieakkoord 2006-2010 het geval is. Ook is er in de periode 2010-2014 geen expliciete aandacht voor de sociaal-culturele component.

Collegeperiode 2014-2018

Ook in het vigerende collegeakkoord is er aandacht voor duurzaamheid. In navolging van de vorige periode wordt de term ook deze collegeperiode vooral vanuit een economisch perspectief ingevuld. Als uitgangspunt worden duurzame oplossingen genoemd, maar 'de inzet is ook dat onze gemeente aantrekkelijk blijft voor het bedrijfsleven.'⁵ In aanvulling hierop wordt ook het belang van behoud van de groene omgeving genoemd, zowel in relatie tot veehouderij als in relatie tot recreatie en toerisme.⁶ Duurzaamheid in deze betekenis is er dus net als de vorige coalitieperiode op gericht Oisterwijk economisch vitaal te houden, waarbij er aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van het buitengebied. Het demografische aspect krijgt in de nieuwe collegeperiode echter geen nadrukkelijke aandacht.

³ Coalitieprogramma 2010-2014, p. 1

⁴ Coalitieprogramma 2010-2014, p.3

⁵ Coalitieakkoord 2014-2018, p. 1

⁶ Coalitieakkoord 2014-2018, p. 8, p. 11

2.2 Doelen beleid

2.2.1 Doelen duurzaamheidsbeleid

De gemeente heeft voor duurzaamheid geen afzonderlijk beleidskader opgesteld. Wel is er een collegevoorstel opgesteld waarin wordt voorgesteld om op basis van de duurzaamheidsbalans aan de hand van een interactief traject met de ambtelijke organisatie een beleidsvisie op te stellen.⁷ Hiervoor heeft het college 4 thema's gekozen die belangrijk zijn voor de duurzame ontwikkeling van de gemeente. Deze thema's betreffen:

- vergrijzing;
- energie en klimaat;
- leefbaarheid en burgerparticipatie;
- economisch kapitaal.⁸

Deze visie is uiteindelijk niet opgesteld en de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen zijn dan ook niet in een apart beleidsdocument vastgelegd.

Hoewel een overkoepelend gemeentelijk beleidskader voor duurzaamheid ontbreekt, is er voor een aantal deelgebieden wel een beleidskader opgesteld. Zo zijn er gemeentelijke beleidsdoelstellingen vastgesteld voor duurzaam inkopen. Deze zijn verwoord in de Nota Duurzaam Inkopen uit 2008. Recentere doelstellingen op het vlak van duurzaam inkopen zijn niet beschikbaar. In de Nota Duurzaam Inkopen geeft de gemeente aan in te willen zetten op vier speerpunten:

- Gemeente Oisterwijk klimaatneutraal;
- Oisterwijk millenniumgemeente;
- Biodiversiteit;
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Wat betreft Oisterwijk klimaatneutraal heeft het college in het coalitieakkoord 2006-2010 afgesproken om een lokaal klimaatbeleid te ontwikkelen. In dit kader heeft de gemeente de ambitie om een klimaatneutrale organisatie te zijn. De gemeente streeft ernaar om in de toekomst de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen terug te brengen naar nihil.

Wat betreft Oisterwijk millenniumgemeente heeft Oisterwijk in 2007 het Akkoord van Schokland ondertekend. Hiermee wil de gemeente haar ambitie onderschrijven om een bijdrage te leveren aan het behalen van de millenniumdoelen. Dit zijn onder andere het halveren van armoede, bescherming van het milieu, iedereen schoon drinkwater, een eerlijk handelssysteem en minder schulden voor ontwikkelingslanden.

Op het vlak van biodiversiteit heeft de gemeente het Countdown 2010 verdrag getekend. Biodiversiteit staat voor de rijkdom aan plant- en diersoorten. Als ondertekenaar van het Countdown 2010 verdrag zet de gemeente zich in om het verlies aan soortenrijkdom in 2010 te stoppen.

Ten slotte streeft de gemeente in het kader van het inkoopbeleid ook naar maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met het inkoopbeleid wil de gemeente zodoende ook een bijdrage leveren aan het bevorderen van duurzame arbeid en arbeidsomstandigheden. In mondiaal opzicht levert dit een bijdrage aan de millenniumdoelen. Maar ook op lokaal niveau wil de gemeente aandacht besteden aan de participatie van kansarme groepen op de arbeidsmarkt. Dit sluit aan bij de opdracht uit het coalitieakkoord om aandacht te besteden aan maatschappelijk verantwoord ondernemen.⁹

⁷ Collegevoorstel interactief traject duurzaamheidsbalans 2009, p. 1

⁸ Collegevoorstel interactief traject duurzaamheidsbalans 2009, p. 2

⁹ Nota Duurzaam inkopen 2008, p. 5

2.2.2 Doelen beleid recreatie en toerisme

Over de onderzoeksperiode kan er wat betreft toerisme en recreatie onderscheid worden gemaakt tussen twee perioden: de periode van 2005 tot aan 2014 en de periode vanaf 2014 tot nu. De doelstellingen wat betreft de eerste periode zijn vastgelegd in de nota Beleidsplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005-2010. De doelstellingen voor de periode vanaf 2014 tot nu zijn vastgelegd in de recente Beleidsvisie toerisme en recreatie 2014-2020 en de bijgaande Kadernota.

In het Beleidsplan toerisme en recreatie zet de gemeente Oisterwijk haar doelstellingen uiteen voor de periode 2005-2010. Deze doelen zijn als volgt in de nota verwoord:

7. hoger ambitieniveau;
8. impuls aan de economie;
9. focus op kwaliteit;
10. bevorderen van samenhang in het toeristisch/recreatieve aanbod;
11. product/marktcombinaties;
12. imago en uitstraling.¹⁰

Het eerste doel wordt daarbij uitgelegd als kwaliteit boven kwantiteit en als verbetering van het toeristisch-recreatieve product waar mogelijk. Daarbij wordt ook ingezet op een nieuwe impuls op het vlak van promotie. De impuls aan de economie wordt uitgelegd als uitbreiding van het aantal verblijfstoeristen, vooral buiten het hoogseizoen. Hierbij wordt geen kwantitatieve doelstelling verwoord. Bij de focus op kwaliteit wordt genoemd dat het vooral gaat om variatie, duurzaamheid en spreiding van bezoekersaantallen in ruimte en tijd.

Bevordering van de samenhang in het aanbod heeft betrekking op tijdsbesteding door de hele dag heen, samenhang in het regionale aanbod en tussen de verschillende delen van de gemeente, samenhang in de promotie en verbetering van de samenwerking met belangrijke partners. Wat betreft product/marktcombinaties zet Oisterwijk in op het behouden van de huidige doelgroepen en het aantrekken van nieuwe doelgroepen door middel van productontwikkeling en diversificatie.

De doelstelling wat betreft imago en uitstraling is uitgewerkt als het geven van een meer eigentijdse identiteit en samenhangende promotie met partners¹¹. In de periode 2010-2014 zijn geen aanvullende doelen vastgesteld.

In 2014 heeft de gemeente voor toerisme en recreatie nieuwe beleidskaders vastgesteld in een visiedocument en in een kadernota. De visie schetst de gemeentelijke ambitie en de kadernota vormt daarbij een vertaling van de beleidsvisie in beleidsinitiatieven. Op dit moment werkt de gemeente aan de uitwerking van de kadernota in een uitvoeringsprogramma. Hierin worden de beleidsinitiatieven uit de kadernota uitgewerkt in een meerjarige planning.

In de beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014-2020 zet de gemeente de lange termijn doelstelling voor toerisme en recreatie uiteen. Uitgangspunt voor de gemeente is het vergroten van de economische spin-off van de toeristisch-recreatieve sector terwijl daarbij oog wordt gehouden voor duurzaamheid en een balans tussen de dimensies people, planet en profit. In 2025 moeten de volgende doelstellingen op het vlak van de economische spin-off zijn bereikt:

- 300 extra directe en indirecte banen (reële groei van 30%);
- 75.000 extra overnachtingen (reële groei van 50%)¹².

¹⁰ Toerisme beleidsplan 2005-2010, p. 30

¹¹ Toerisme beleidsplan 2005-2010, pp. 31-32.

¹² Beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014-2020, p.15

Om deze economische spin-off te bereiken zal de gemeente zich (verder) profileren als Parel in 't Groen, aan de hand van haar twee unique selling points (USP), te weten "De Parel Oisterwijk" en "De Oisterwijkse Bossen en Vennen"¹³.

In de kadernota worden de doelstellingen uit de beleidsvisie overgenomen¹⁴. Daarnaast wordt in de kadernota aangegeven dat Oisterwijk, samen met de andere gemeenten van Hart van Brabant, voor 2025 wil uitgroeien tot dé leisure regio van noordwest Europa voor "family/short break" vakanties¹⁵.

De Kadernota schetst vervolgens de kaders waarbinnen de ambities uit de beleidsvisie gerealiseerd moeten worden. De Kadernota vormt echter niet één op één een uitwerking van de doelstellingen in de beleidsvisie. Ook vormt de Kadernota niet uitsluitend een samenvatting van de kaders die in de Beleidsnota worden verondersteld of aangegeven. In plaats daarvan bevat de kadernota een mix van randvoorwaarden, uitgangspunten en aanvullende operationele doelstellingen die niet in de Beleidsvisie zijn verwoord, maar een uitwerking vormen van een aantal van de doelstellingen uit de Beleidsvisie.¹⁶

In de kadernota wordt geen onderscheid gemaakt tussen deze categorieën van kaders. Het onderstaande voorbeeld illustreert dit. Het betreft de kaders die zijn gesteld onder punt 4 in de Kadernota: Dagrecreatie past qua aard, schaal en omvang bij Oisterwijk:

- We blijven onze routestructuren verbeteren;
- Er zal per jaar een koppeling gemaakt worden tussen een belevingsaspect en een recreatieve route;
- Evenementen in het centrum van Oisterwijk moeten een meerwaarde hebben voor en passend zijn in het centrum;
- Toevoegen van tenminste één onderscheidende dagrecreatieve ontwikkeling in Oisterwijk¹⁷.

De eerste bullet betreft een doelstelling op hoofdlijnen die bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van Oisterwijk voor dagrecreatie. De tweede bullet betreft een concrete operationele doelstelling die een nadere uitwerking van de eerste bullet vormt. De derde bullet vormt een randvoorwaarde die gesteld wordt aan het type evenementen dat georganiseerd wordt. De vierde bullet tenslotte vormt een concrete operationele doelstelling die bijdraagt aan de aantrekkelijkheid voor dagrecreanten. Zoals dit voorbeeld illustreert, zijn de operationele doelstellingen niet als doelstellingen benoemd, maar worden ze in de kadernota samen met randvoorwaarden en uitgangspunten genoemd als de kaders waarbinnen (of waardoor) het beleid uitgevoerd moet worden.

¹³ Beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014-2020, p. 15

¹⁴ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014, p. 1

¹⁵ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014, p.1

¹⁶ Het betreft onder andere de volgende doelstellingen:

- De profilering als parel in het groen die ook in de beleidsvisie is genoemd.
- De gemeente profileert zich met beide USP's in de Regio Hart Van Brabant en in Het Groene Woud (Kadernota, p. 2)
- De gemeente spreekt daarbij de volgende doelgroepen aan:
 - De Parel Oisterwijk: Stijlvol & Luxe Blauw, Uitbundig Geel en Ingetogen Aqua
 - Oisterwijkse Bossen en Vennen: Uitbundig Geel, Gezellig Lime en Rustig Groen
 - Overig Oisterwijk: Ingetogen Aqua, Gezellig Lime en Rustig Groen (Kadernota, p. 2)
- De gemeente richt zich op toename en verbetering van de mogelijkheden voor verblijfsrecreatie (Kadernota, p. 3)
- De gemeente zal tenminste één onderscheidende dagrecreatieve voorziening in Oisterwijk toevoegen. (Kadernota, p. 3).
- De gemeente zal binnen haar grondgebied drie verschillende zones aanwijzen:
 - hogere dynamiek: projectlocatiegebied met aangrenzende zone richting Moergestel en het KVL-terrein;
 - gemiddelde dynamiek: het platteland buiten de kwetsbare natuurgebieden van de Oisterwijkse Bossen en Vennen;
 - lagere dynamiek: waardevolle delen van het natuurgebied Oisterwijkse Bossen en Vennen. (Kadernota, p. 4)

¹⁷ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020, p. 3.

2.3 Samenhang in beleid

Hierboven gaven we aan dat de door de gemeente gehanteerde invulling van duurzaamheid door de tijd heen is veranderd. Ook de samenhang tussen het duurzaamheidsbeleid en het beleid voor toerisme en recreatie is door de jaren heen gewijzigd en er is in wisselende mate aandacht voor de samenhang tussen de twee beleidsvelden.

Collegeperiode 2006-2010

In de periode 2006-2010 kreeg duurzaamheid binnen het gemeentelijk beleid veel aandacht. In deze periode is er ook een expliciete link gelegd met toerisme en recreatie. In het collegeakkoord 2006-2010 wordt de samenhang tussen deze beleidsterreinen als volgt verwoord:

Duurzame ontwikkeling (in de betekenis van de duurzaamheidsdriehoek) vormt het leidend beginsel van het bestuursakkoord. Economische, sociale en ruimtelijke ontwikkelingen van nu mogen niet ten koste gaan van de leefmogelijkheden van de toekomstige generatie inwoners. Er wordt gestreefd naar een balans tussen het welbevinden van mensen, respect voor de levende natuur, behoud van een leefbare wereld binnen én buiten Oisterwijk en voldoende welvaart. In Oisterwijk zijn het economisch en het sociaal-cultureel kapitaal (toerisme en recreatie) sterk afhankelijk van het ecologisch kapitaal (natuur). Op alle beleidsterreinen wordt daarom nadrukkelijk rekening gehouden met het aspect duurzaamheid¹⁸.

Vanuit deze gedachte is voor de gemeente behoud van de kwaliteit van het buitengebied van groot belang. Het buitengebied moet groen en open blijven en er moet geen verdere bebouwing plaatsvinden. Ook hier geldt dat natuur, landbouw, en toerisme en recreatie met elkaar in evenwicht moeten zijn¹⁹.

In de periode 2006-2010 is ook de duurzaamheidsbalans opgesteld. Toerisme en recreatie wordt in de duurzaamheidsbalans niet als thema in relatie tot duurzaamheid genoemd. Ook is de samenhang tussen toerisme en duurzaamheid niet in een ander beleidsdocument uitgewerkt.

Collegeperiode 2010-2014

In de collegeperiode 2010-2014 wordt er door het gemeentebestuur geen expliciete link gelegd tussen het beleidsterrein duurzaamheid en het beleidsterrein toerisme en recreatie. Zo worden deze beleidsterreinen in het coalitieprogramma niet met elkaar in verband gebracht²⁰. Hetzelfde geldt ook voor de begrotingen in deze periode. In de begroting 2011 wordt duurzaamheid wel genoemd in verband met ondernemen, verkeer en parkeren, openbare verlichting, klimaat, groenbeheer, volkshuisvesting, duurzame ontwikkeling, en economie, maar wordt er geen link gelegd met toerisme en recreatie²¹.

Ook in de begroting 2012 wordt duurzaamheid besproken als aspect van verkeer en parkeren, openbare verplichting, groenvoorziening, volkshuisvesting, en economie, maar niet in verband met toerisme en recreatie²². Ook in de begroting van 2013 wordt er geen expliciete link gelegd tussen

¹⁸ Coalitieprogramma 2006-2010, 'Gewenst resultaat natuur en milieu', geen paginanummers.

¹⁹ Coalitieprogramma 2006-2010, 'Verdere Thema's', geen paginanummers.

²⁰ Coalitieprogramma 2010-2014, p. 1

²¹ Begroting 2011, p. 9, p. 29, p. 31, p. 33, p. 34, p. 37, p. 63

²² Begroting 2012, p. 25, p. 27, p. 31, p. 33

duurzaamheid en toerisme en recreatie²³. In de begroting 2014 wordt ook geen expliciet verband gelegd tussen duurzaamheid en toerisme en recreatie. Wel wordt er in de begroting 2014 melding gemaakt van "Duurzaam investeren in ruimtelijke kwaliteit en een uitstraling als 'Parel in 't groen". Hiermee wordt wel indirect een verband gelegd tussen duurzame ontwikkeling en de kwaliteit van het buitengebied.

In de in 2011 gepubliceerde Visie op Oisterwijk in 2030 wordt een verband gelegd tussen natuur en landschap en toerisme en recreatie. In de Visie op Oisterwijk 2030 kiest de raad voor Oisterwijk als Parel in 't groen. Duurzame ontwikkeling en een rijkdom aan landschappen en natuurwaarden vormen belangrijke elementen van deze visie. Ook wordt in deze visie het verband gelegd tussen recreatie en het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving²⁴.

Collegeperiode 2014-2018

In het nieuwe coalitieakkoord ligt de nadruk, net als in de voorgaande collegeperiode, op de economie. Hierbij wordt, in lijn met de Visie Oisterwijk 2030, een verband gelegd tussen economische ontwikkeling, toerisme en de groene omgeving van Oisterwijk²⁵.

Van een expliciete samenhang tussen de beleidsterreinen duurzaamheid en toerisme en recreatie is geen sprake. Wel wordt er een duidelijk verband gelegd tussen toerisme en recreatie en de kwaliteit van het buitengebied:

De uitstraling die Oisterwijk heeft als "Parel in 't Groen" willen we niet alleen behouden maar waar nodig ook versterken. De natuur, de bossen en de vennen zijn van groot belang, zowel voor inwoners als voor de bezoekers van Oisterwijk. Daarom willen we enerzijds de natuur koesteren en die anderzijds toegankelijker maken. Het streven is dat de natuur en recreatie en toerisme hand in hand gaan en dat Oisterwijk zich terecht kan presenteren als de groenste stad van Nederland²⁶.

Ook geeft de coalitie in het coalitieakkoord aan dat toerisme en recreatie belangrijke aandachtsgebieden zijn en dat het gemeentebestuur het doel heeft "om Oisterwijk duurzaam neer te zetten als trekpleister in de regio en de sector te laten floreren²⁷."

Recent heeft de raad ook de Beleidsvisie toerisme en Recreatie 2014-2020 vastgesteld. In de visie wordt aangegeven dat deze tot doel heeft "Oisterwijk duurzaam neer te zetten als trekpleister in de regio en de sector te laten floreren. Dit met behoud van de aantrekkelijke leefomgeving van de eigen inwoners²⁸." Uitgangspunt in de visie is het economisch potentieel van de toeristisch-recreatieve sector, waarbij de gemeente oog wil houden voor duurzaamheid en een balans tussen people, planet en profit²⁹. Duurzaamheid en toerisme en recreatie worden in de visie dus met elkaar in verband gebracht, hoewel de link niet heel expliciet wordt uitgewerkt. De focus ligt daarbij op duurzaamheid als toekomstbestendige economische ontwikkeling. Dat wil zeggen een aantrekkelijke toeristisch-recreatieve sector die, door permanente instandhouding van de kwaliteit van natuur en landschap, ook in de toekomst kan blijven bestaan. Daarnaast benoemt de visie innovatie ook als een belangrijk aspect voor de toeristisch-recreatieve sector om in de toekomst het verschil te kunnen blijven maken

²³ Begroting 2013

²⁴ Visie op Oisterwijk, p. 12 en p. 13

²⁵ Coalitieakkoord 2014-2018, p. 1

²⁶ Coalitieakkoord 2014-2018, p. 8

²⁷ Coalitieakkoord 2014-2018, p. 11

²⁸ Beleidsvisie Toerisme en recreatie 2014-2020, p. 4

²⁹ Beleidsvisie toerisme en recreatie 2014-2020, p. 15

ten opzichte van concurrerende bestemmingen. Duurzaamheid wordt daarbij genoemd als een kader voor innovatie binnen de sector³⁰.

Ook in de Kadernota uit 2014 wordt een verbinding gelegd tussen de beide beleidsterreinen. Hierbij wordt vooral aangegeven dat economische ontwikkelingen geen negatieve gevolgen mogen hebben voor de sociaal-culturele en ecologische kapitalen. Bij nieuwe ontwikkelingen op het vlak van toerisme en recreatie moet er dus sprake zijn van een balans tussen de drie dimensies van duurzaamheid. Duurzaamheid wordt daarbij gezien als "houdbaar over de generaties heen." Daarom moeten er ook zorgvuldige afwegingen worden gemaakt op het gebied van ruimtegebruik en ruimtelijke ordening en terugdringing van autoverkeer in de toeristische hotspots als de bossen en het centrum³¹. In de kadernota wordt geen nadere uitwerking gegeven van de wijze waarop duurzaamheid als kader kan dienen voor innovatie binnen de sector.

³⁰ Beleidsvisie Toerisme en recreatie 2014-2020, p. 16

³¹ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014, p. 4

3 Organisatie

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop voorbereiding en uitvoering van het beleid voor duurzaamheid op het terrein van recreatie en toerisme is georganiseerd. Het hoofdstuk geeft daarmee antwoord op onderzoeksvragen 5 tot en met 9. In de eerste paragraaf beschrijven we de wijze waarop de uitvoering van het beleid is georganiseerd en de onderdelen van de gemeentelijke organisatie die daarbij betrokken zijn. In de tweede paragraaf gaan we in op de beleidsvorming en de betrokkenheid van externe partijen hierbij. In de afsluitende paragraaf bespreken we de rol van de gemeenteraad.

3.1 Inrichting organisatie

In de uitvoering van het beleid voor zowel duurzaamheid als voor toerisme en recreatie is de gemeente sterk afhankelijk van lokale partijen. In beide gevallen heeft de gemeente zelf een beperkte rol in de uitvoering.

Uit interviews komt naar voren dat de gemeente op het terrein van toerisme en recreatie vooral een rol als netwerkgemeente en een faciliterende rol voor zichzelf weggelegd ziet, om partijen met elkaar te verbinden en te ondersteunen. Vanuit deze rolinvulling heeft de gemeente de Beleidsvisie Toerisme en Recreatie opgesteld. Initiatieven van burgers en bedrijven worden aan deze visie getoetst en indien ze binnen de visie vallen worden deze initiatieven ondersteund. Samenwerkingspartners spelen dus een belangrijke rol in de uitvoering. Zo geeft de gemeente ook in de Kadernota Toerisme en recreatie aan dat de promotie van het toeristische profiel van Oisterwijk in samenwerking met het bedrijfsleven plaats zal vinden³². Regie vindt vooral plaats met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen. Dit hangt samen met de formele rol die de gemeente hierbij heeft in het vaststellen van bestemmingsplannen. Ook op het terrein van duurzaamheid ziet de gemeente vooral een rol voor zichzelf als regisseur of als intermediair³³. Zo was de gemeente voornemens de duurzaamheidsbalans te gebruiken als instrument om een dialoog aan te gaan met burgers over de strategische opgaven van de toekomst. Hoe de gemeente de regierol verder in wil vullen op het terrein van duurzaamheid, is echter niet uitgewerkt.

De gemeentelijke rolopvatting op het vlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie is zichtbaar in het beschikbaar gestelde budget. In de kadernota Toerisme en recreatie is per jaar €100.000 gereserveerd voor Toerisme en recreatie. Dit bedrag is beschikbaar voor promotie van het Oisterwijkse Toerisme en recreatieprofiel, waarbij samenwerking met en cofinanciering door het lokale bedrijfsleven uitgangspunt is³⁴. Behalve deze €100.000 zijn er geen andere middelen voor Toerisme en recreatie beschikbaar gesteld. Ook is er geen specifiek budget gesteld voor duurzaamheid.

De gemeentelijke rolopvatting op het vlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie heeft ook gevolgen voor de inrichting van de organisatie. Het beleidsveld Toerisme en recreatie is ondergebracht bij de afdeling Samenleving.

Binnen de afdeling Samenleving was een aparte beleidsmedewerker verantwoordelijk voor Toerisme en Recreatie (en Economische zaken). Deze functie is recent vacant geworden en het is nog niet duidelijk of deze functie opnieuw ingevuld zal worden. Naast de beleidsmedewerker zijn er binnen de afdeling Samenleving geen uitvoerende medewerkers of projectmedewerkers aangesteld voor toerisme.

³² Kadernota Toerisme en Recreatie, 2014, p. 1

³³ Begroting 2010, p. 95

³⁴ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014 pp. 1-2.

Deze keuze vloeit voort uit de rolopvatting van de gemeente waarin een groot deel van de uitvoering voor externe partners is weggelegd. Voor zover de uitvoering door de gemeente zelf plaatsvindt, zoals de planvorming, is dit grotendeels ondergebracht bij de afdeling Ruimte. De beleidsmedewerker voor toerisme heeft daarbij contact met medewerkers ruimtelijke ordening en met de beleidsmedewerker groen en plattelandontwikkeling. Vanuit de samenwerking met de afdeling Ruimte heeft deze afdeling ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de Kadernota Toerisme en recreatie. Binnen Toerisme en recreatie vormt duurzaamheid geen specifiek aangewezen onderdeel van het takenpakket van de betrokken medewerker. Binnen de gemeente is er ook geen beleidsmedewerker specifiek verantwoordelijk voor duurzaamheidsbeleid.

Hoewel er geen medewerker specifiek verantwoordelijk is voor duurzaamheid in het algemeen, of duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie, is aandacht voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie op een drietal manieren formeel geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Ten eerste is er een sjabloon voor collegevoorstellen opgesteld, waarin ook duurzaamheid een aspect vormt³⁵. Dit sjabloon betreft een vast format voor de structuur waarin collegevoorstellen opgesteld moeten worden. Een duurzaamheidsparagraaf is onderdeel van dit vaste format. In 2010 is de doelstelling verwoord dat 75% van de college- en raadsvoorstellen een duurzaamheidsparagraaf moet hebben³⁶. In de gesprekken met raadsleden en de portefeuillehouders komt naar voren dat dit streven in de huidige raadsperiode niet wordt gehaald. Raadsleden geven aan dat raadsvoorstellen zelden zijn voorzien van een herkenbare duurzaamheidsparagraaf. De portefeuillehouders geven aan dat duurzaamheid wel onderdeel is van het sjabloon voor college- en raadsvoorstellen, maar dat het ene voorstel zich hier beter voor leent dan het andere.

Ten tweede is er een richtlijn opgesteld voor het checken van de duurzaamheidsaspecten die in de duurzaamheidsparagraaf van collegevoorstellen opgenomen moeten worden³⁷. Deze richtlijn bevat een checklist voor het nalopen van collegevoorstellen en heeft tot doel beleidsmedewerkers tijdens het ontwerpen van beleid een perspectief te geven op duurzame oplossingen voor het probleem waar ze mee bezig zijn of om hen uit te nodigen hun adviezen te toetsen aan een aantal algemene uitgangspunten voor duurzame ontwikkeling.

Ten derde is er een toetsingskader voor projecten opgesteld. Dit toetsingskader betreft een duurzaamheidstoets voor toepassing bij grotere projecten³⁸. Doel van de duurzaamheidstoets bij grotere projecten is om na te gaan op welke manier het project een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de gemeentelijke duurzaamheidsbalans. De toets voor de grotere projecten zou worden uitgewerkt aan de hand van twee 'proef'-toetsen voor het project Landgoed Dennenhoef en voor de Centrumvisie Moergestel.

³⁵ Sjabloon collegevoorstellen met richtlijn duurzaamheid

³⁶ Begroting 2010, p. 161

³⁷ Richtlijn duurzaamheid collegevoorstellen

³⁸ Raadsinformatiebrief Richtlijn afweging duurzaamheid bij collegevoorstellen, 19 juni 2007

3.2 Betrokkenheid externe organisaties

Bij het opstellen van de duurzaamheidsbalans zijn geen externe organisaties betrokken geweest, anders dan het instituut dat in opdracht van de gemeente de duurzaamheidsbalans heeft opgesteld. Wel zijn er intern bij de gemeente verschillende beleidsafdelingen bij het proces betrokken geweest³⁹.

In het traject van de Duurzaamheidsbalans was voorzien dat de Duurzaamheidsbalans verder uitgewerkt zou worden in een visie op duurzame ontwikkeling. Deze visie zou in een interactief proces, met nauwe betrokkenheid van burgers, bedrijven en organisaties, worden opgesteld⁴⁰. De resultaten van dit traject zouden in januari 2010 aan de gemeenteraad aangeboden worden. Dit traject is uiteindelijk niet doorgezet. Bij de ontwikkeling van het gemeentelijk beleid op het vlak van duurzaamheid zijn daarom geen externe partijen betrokken geweest.

Bij het opstellen van de beleidsvisie Toerisme en recreatie is een groot aantal externe partijen betrokken geweest. Zo heeft het platform Toerisme, aangevuld met Natuurmonumenten en Centrummanagement als klankgroep gefungeerd. Verder zijn er groepsinterviews gehouden met stakeholders uit het bedrijfsleven, de toerisme en recreatie branche, overige sectoren en vertegenwoordigers van bewoners. Ook is er een interactieve werkbijeenkomst gehouden waarvoor al deze stakeholders zijn uitgenodigd. Aanvullend zijn een aantal belangengroepen en buurt- en dorpsraden uitgenodigd. Tenslotte is ook het burgerpanel geraadpleegd⁴¹.

In de Kadernota wordt benadrukt dat het van belang is ook bij de verdere uitwerking van de visie burgers en bedrijven te betrekken. Het platform Toerisme wordt daarbij genoemd als adviesorgaan voor verdere uitwerking van het beleid. Daarnaast zullen ook burgers en bedrijven betrokken worden bij de uitwerking van specifieke plannen. De wijze waarop dit gebeurt, is volgens de gemeente echter sterk afhankelijk van het specifieke onderwerp en kan daarom niet vooraf exact worden bepaald. Aan de hand van de interactieladder zal per project naar maatwerk worden gestreefd⁴². Verder is in de Kadernota Toerisme en recreatie ook aangegeven dat de gemeente werkt aan een plan van aanpak voor het op de kaart zetten van Oisterwijk en het betrekken van stakeholders bij de aanpak van marketing en promotie⁴³. Ten tijde van het schrijven van dit rapport was dit plan van aanpak nog niet beschikbaar

3.3 Betrokkenheid gemeenteraad

De gemeenteraad heeft geen beleidskader vastgesteld voor duurzaamheid. In het traject rondom de Duurzaamheidsbalans was voorzien dat de Duurzaamheidsbalans verder uitgewerkt zou worden tot een visiedocument over duurzame ontwikkeling. Verder was voorzien dat de gemeenteraad de gemeentelijke visie op duurzaamheid zou vaststellen⁴⁴. Zoals hierboven aangegeven is de Duurzaamheidsbalans niet uitgewerkt in een beleidsvisie en heeft de gemeenteraad deze dus niet kunnen vaststellen.

De Duurzaamheidsbalans zelf is wel ter kennisgeving aan de gemeenteraad aangeboden maar omdat het geen officieel beleidsstuk betreft, is de Duurzaamheidsbalans niet door de gemeenteraad vastgesteld. Er is binnen de gemeente dus geen vervolg gegeven aan de duurzaamheidsbalans. Bij

³⁹ Duurzaamheidsbalans 2009, p 9

⁴⁰ Collegevoorstel interactief traject duurzaamheidsbalans, augustus 2009, p. 4

⁴¹ Beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014-2020, p. 4 en Bijlage 1; Kadernota Toerisme en recreatie 2014, p. 5

⁴² Kadernota Toerisme en Recreatie 2014, p. 5

⁴³ Kadernota Toerisme en Recreatie 2014, p. 2

⁴⁴ Raads Informatie Brief Plan van aanpak duurzame ontwikkeling gemeente Oisterwijk, 2007

het opstellen van het beleid voor toerisme en recreatie is er dan ook geen duurzaamheidsbalans opgesteld⁴⁵.

Op het vlak van Toerisme en recreatie heeft de gemeenteraad wel kaders vastgesteld. Ten eerste heeft de raad de algemene visie vastgelegd in de Beleidsvisie Toerisme en recreatie 2014-2020. Ten tweede heeft de raad op basis van de visie concrete kaders vastgelegd in de kadernota Toerisme en recreatie. Bij het vaststellen van deze kaders is de raad door het college gefaciliteerd doordat het college de raad eerst een startnotitie heeft voorgelegd. In deze startnotitie is het proces van kaderstelling geschetst en is de raad gevraagd hiermee in te stemmen.⁴⁶

De raadsleden geven zelf aan voldoende door het college betrokken te worden bij kaderstelling. Wel erkennen de raadsleden dat zij zelf hierin beter hun kansen zouden kunnen pakken. De werkwijze met het systeem van een startnotitie wordt door de raadsleden als positief ervaren omdat het goede kansen biedt om het proces te beïnvloeden via het opstellen van uitgangspunten. Het proces van kaderstelling voor Toerisme en recreatie wordt door de raadsleden als intensief ervaren. De raadsleden geven daarbij aan het stellen van de juiste kaders als lastig te hebben ervaren.

Het enige specifieke kader dat de gemeenteraad heeft gesteld op het snijvlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie is het uitgangspunt dat er bij ontwikkelingen op toerisme en recreatie aandacht zal zijn voor duurzaamheid. In de Kadernota geeft de raad hiervan aan dat het college bij de verdere uitwerking van de Beleidsvisie daarvoor de richtlijn duurzaamheid en de daarbij opgestelde checklist moet hanteren⁴⁷. Deze nadere uitwerking moet nog plaatsvinden in het uitvoeringsprogramma.

Met betrekking tot hun controlerende rol geven de raadsleden aan dat ze deze rol beter zouden kunnen uitvoeren. Dit geldt niet zozeer voor de specifieke thema's duurzaamheid en toerisme en recreatie, maar meer in het algemeen. De raadsleden stellen dat de raad bijvoorbeeld niet consequent om evaluaties vraagt. Daarin zou de raad scherper kunnen zijn. Dit is bij de Kadernota overigens wel gebeurd, deze wordt na twee jaar geëvalueerd. De raadsleden geven echter aan dat in het algemeen niemand uit de raad dit soort afspraken systematisch naloopt.

Uit gesprekken met medewerkers blijkt dat de gemeenteraad meer aandacht heeft voor toerisme en recreatie dan voor duurzaamheid. Vanuit de raad is er geen sterke impuls om te sturen op duurzaamheid. In de verantwoording richting de raad is dan ook geen specifieke aandacht voor duurzaamheid. Ook bij plannen waar landschappelijke inpassing aan de orde is, wordt door de raad niet achteraf getoetst of ze conform de plannen zijn uitgevoerd. Voor een enkel onderwerp, zoals bijvoorbeeld veehouderijbeleid, heeft de raad wel weer specifiek aandacht voor duurzaamheid. Een aantal raadsleden geeft in dit verband aan dat een duidelijker kader voor duurzaamheid kan helpen bij het nagaan of duurzaamheid voldoende in voorstellen is meegenomen.

⁴⁵ Wethouder Batenburg, in Commissie advies 14-13 betreffende kadernota toerisme en recreatie

⁴⁶ Startnotitie Kadernota en Beleidsvisie Toerisme en Recreatie

⁴⁷ Kadernota Toerisme en Recreatie, p. 4

4 Uitvoering en resultaten

In dit hoofdstuk gaan we in op onderzoeksvragen 10 tot en met 14 betreffende de uitvoering en de resultaten van het beleid voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. In de eerste paragraaf komt de uitvoering van het beleid aan bod en de knelpunten daarbij. De tweede paragraaf gaat in op de resultaten van het beleid. Tot slot gaat het hoofdstuk specifiek in op de koppeling tussen duurzaamheid en toerisme en recreatie in de praktijk.

4.1 Uitvoering

Er is geen sprake van expliciet of samenhangend beleid voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Desondanks vinden er op een aantal beleidsterreinen activiteiten plaats die raken aan het snijvlak van duurzaamheid en toerisme en recreatie.

Prestaties en activiteiten duurzaamheid

Er is in de periode 2009 – 2014 geen beleidsnota of visie voor duurzaamheid opgesteld. Evenmin is er in de periode 2009 – 2014 een uitvoeringsprogramma duurzaamheid uitgewerkt. In 2007 is nog wel een plan van aanpak duurzame ontwikkeling voor Oisterwijk vastgesteld.⁴⁸ De activiteiten uit dit programma werken (deels) door in de periode 2009 – 2014. Het plan van aanpak kent drie onderdelen:

1. Ontwikkeling nieuw duurzaamheidsbeleid⁴⁹.
2. Integratie duurzaamheid in beleidsvorming⁵⁰.
3. Duurzaamheid in de praktijk⁵¹.

In hoofdstuk 2 is het beleid reeds aan bod gekomen. Deze paragraaf gaat in op onderdeel 2 en 3 van het plan van aanpak. Een deel van deze activiteiten is gerealiseerd in de periode voor 2009. Slechts een beperkt deel van de activiteiten heeft betrekking op of een relatie met duurzaamheid en toerisme. Hieronder staan de belangrijkste activiteiten en prestaties toegelicht die in de periode 2009 – 2014 zijn uitgevoerd met betrekking tot integratie van duurzaamheid in beleid en duurzaamheid in de praktijk.

Toetsen duurzaamheid

In de periode 2007-2009 is een tweetal toetsen ontwikkeld voor duurzaamheid (zie hoofdstuk 3 voor een nadere omschrijving):

- de richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen;
- de duurzaamheidstoets bij grotere projecten.⁵²

Uit de interviews komt het beeld naar voren dat deze richtlijn en duurzaamheidstoets in de praktijk niet consequent worden gebruikt. In het begin van de periode 2009 – 2014 is de richtlijn duurzame afweging nog veelvuldig toegepast. Toetsing aan de richtlijn vormde een standaard onderdeel van de collegevoorstellen.

De laatste jaren is het gebruik van de richtlijn niet structureel maar ad-hoc en lijkt volgens een aantal geïnterviewden soms willekeurig te zijn. Door raadsleden is daarnaast aangegeven dat het vaak

⁴⁸ Plan van aanpak duurzame ontwikkeling gemeente Oisterwijk 2007-2009, november 2007

⁴⁹ Visie, beleidskader, uitvoeringsprogramma

⁵⁰ O.a. collegevoorstellen, duurzaamheidsbalans

⁵¹ Realisatie voorbeeldprojecten

⁵² Richtlijn duurzaamheid bij collegevoorstellen, juni 2007

onduidelijk is wat het betekent, wanneer bij een collegevoorstel is vermeld dat de richtlijn voor duurzaamheid en de checklist zijn gehanteerd bij het opstellen van het voorstel.

Enerzijds is het wisselende gebruik van de richtlijn ingegeven vanuit pragmatische overwegingen (duurzaamheid is niet bij ieder collegevoorstel relevant), anderzijds is dit afhankelijk van de betrokkenheid van de organisatie bij het onderwerp duurzaamheid (persoonsafhankelijk) en de afgenomen prioriteit voor duurzaamheid. Bij het raadsvoorstel voor het vaststellen van de Kadernota Toerisme en Recreatie 2014 – 2020 is vermeld dat de richtlijn en de checklist gebruikt zullen worden bij de verdere uitwerking van de visie.⁵³

In interviews is aangegeven dat de duurzaamheidstoets voor grotere projecten af en toe wordt toegepast. Het gebruik van de toets is niet structureel en net als bij de richtlijn in frequentie afgenomen in de laatste jaren. Voorbeelden van toepassing van de toets zijn het ontwikkelplan voor provinciaal landgoed De Logt en het bestemmingsplan voor het buitengebied van Oisterwijk. De provincie heeft in 2010 een voorstel gedaan om landgoed De Logt te ontwikkelen in samenwerking met lokale partners. De gemeente Oisterwijk heeft het plan van de gemeente getoetst en een aparte duurzaamheidsbalans voor het plan opgesteld.⁵⁴ Ter onderbouwing van het bestemmingsplan voor het buitengebied heeft de gemeente de bijdrage van het plan aan de drie (duurzaamheids)kapitalen in kaart gebracht.⁵⁵

Praktijkprojecten

Vooruitlopend op de uitwerking van een beleidsvisie en uitvoeringsprogramma was de gemeente Oisterwijk in de periode 2007-2009 voornemens een aantal initiatieven in de organisatie naar voren te halen als voorbeeldproject. De bedoeling was om vanuit een duurzaamheidsperspectief deze projecten een extra ambitie mee te geven.⁵⁶ In totaal heeft de gemeente acht projecten geselecteerd. Projecten die een relatie hebben met toerisme en recreatie zijn de revitalisering van het natuurtheater, de uitwerking van het bestemmingsplan voor het buitengebied en de herinrichting van de Voorste Stroom. De projecten waren voor 2009 (deels) al in uitvoering, en zijn sindsdien gerealiseerd.

Prestaties en activiteiten toerisme en recreatie

In het Actieplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005 – 2010 zijn activiteiten en prestaties op het terrein van toerisme en recreatie opgenomen.⁵⁷ Een deel van deze activiteiten loopt door tot na 2010. Er is nog geen opvolger van het actieplan voor de periode 2005-2010. De Beleidsvisie Toerisme en recreatie en de Kadernota Toerisme en recreatie 2014-2020 moeten nog in een uitvoeringsprogramma uitgewerkt worden. Hoewel het Actieplan toerisme en recreatie 2005-2010 geen expliciete duurzaamheidsdoelen kent, zijn er enkele initiatieven te onderscheiden die raakvlakken hebben met duurzaamheid.

Groene Poorten Oisterwijk

Als toegang tot nationaal landschap Het Groene Woud wordt gebruik gemaakt van zogenaamde Groene Poorten. Groene Poorten zijn locaties waar de bezoeker informatie vindt over Het Groene Woud. Deze locaties fungeren als opvang (bezoekersregulering, vermindering aantal

⁵³ Raadsvoorstel tot het kennismaken van de Kadernota Toerisme en Recreatie 2014 – 2020 en het vaststellen van de kaders, raadsvoorstel nr. 14/13, raadsvergadering d.d. 25 september 2014, p.2

⁵⁴ Duurzaamheidsbalans provinciaal landgoed De Logt, gemeente Oisterwijk, 2011

⁵⁵ Bijlage 7, Toelichting bestemmingsplan, Ecologisch, sociaal-cultureel en economisch kapitaal, Bestemmingsplan buitengebied Oisterwijk, 11 september 2013

⁵⁶ Plan van aanpak duurzame ontwikkeling gemeente Oisterwijk 2007-2009, november 2007, p. 11

⁵⁷ Actieplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005 – 2010, 4 maart 2005

autobewegingen) en startplaats voor een bezoek aan Het Groene Woud. In de periode 2009 – 2014 is het bezoekerscentrum Oisterwijk van Natuurmonumenten verder ontwikkeld als Groene Poort.⁵⁸ Reeds in 2005 stond een verhuizing van het bezoekerscentrum gepland. Begin 2015 is de verhuizing uiteindelijk afgerond en het nieuwe centrum geopend. De gemeente heeft de verhuizing gefaciliteerd.

Recreatieve entrees

In aansluiting op de Groene Poorten wil de gemeente Oisterwijk recreatieve entrees ontwikkelen, als instrument voor opvang en zonering.⁵⁹ Bij deze entrees is (beperkte) informatie over het betreffende natuurgebied aanwezig (infopanelen of andere communicatiemiddelen en/of natuurgerichte activiteiten). Er is parkeergelegenheid en bij voorkeur is fietsverhuur aanwezig. In de periode 2009 – 2014 is een aantal van deze groene entrees gerealiseerd onder de noemer 'natuurpoort' (o.a. bij streekpark Klein Oisterwijk).

Wandel en fietsnetwerk

De basisinfrastructuur en het netwerk voor wandelen en fietsen in de gemeente is op orde. Er zijn diverse themaroutes ontwikkeld. Het beheer en onderhoud vergt nog meer aandacht.⁶⁰ Er is aansluiting op de regionale routenetwerken. Een verbeterpunt is het creëren van logische en aantrekkelijke startpunten. De gemeente overweegt hierbij aan te sluiten bij het landelijke concept van Toeristische OverstapPunten (TOP's). Hierbij kan worden aangesloten bij de Groene Poorten en natuurpoorten.

Overige prestaties en activiteiten duurzaamheid op terrein toerisme en recreatie

Duurzaamheid en toerisme en recreatie komen in Oisterwijk vooral in het ruimtelijk domein bij elkaar. Dit is terug te zien bij initiatieven op het vlak van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en het gemeentelijk groenstructuurplan.

Ruimtelijke ordening

In de gemeente zijn diverse ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan een zonering van functies (intensieve en extensieve locaties, rood en groen, rust en bedrijvigheid, natuur en bebouwing) en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de versterking van toerisme en recreatie. Een aantal voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen in de periode 2009-2014 is:

- De ontwikkeling van het KVL-terrein: herontwikkeling oude bedrijfslocatie in stedelijk gebied met toeristische functies;
- Gebiedsontwikkeling De Logt: herontwikkeling gebied met o.a. creatie nieuwe natuur, een biomassavergistingsinstallatie, verplaatsing bedrijfsactiviteiten en realisatie bouwkvavels. De gemeente heeft de plannen getoetst op duurzaamheid en planologische medewerking verleend aan de initiatieven. De planvorming is ondertussen stil komen te liggen;
- Verplaatsing camping Reebok naar projectlocatie: verplaatsing maakt natuurontwikkeling mogelijk. De verplaatsing heeft nog niet plaatsgevonden. De gemeenteraad heeft aangedrongen op overleg met bewoners en betrokkenen rondom de projectlocatie;
- Ontwikkelingsplan Projectlocatie Recreatie: het plan is getoetst aan de uitgangspunten van de duurzaamheidsbalans;⁶¹
- Ontwikkeling Achterste Stroom: er is een gebiedsvisie vastgesteld die behoud van natuur en landschap combineert met versterking van de recreatieve functie;⁶²

⁵⁸ Actieplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005 – 2010, 4 maart 2005, p.19

⁵⁹ Actieplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005 – 2010, 4 maart 2005, p.23

⁶⁰ Oisterwijk, Parel in 't Groen, Beleidsvisie toerisme en recreatie Oisterwijk 2014-2010, 25 oktober 2013

⁶¹ Ontwikkelingsplan projectlocatie Recreatie Oisterwijk, 2008, bijlage 2: Duurzaamheidsbalans.

⁶² Gebiedsvisie Achterste Stroom, oktober 2013

- Vaststelling bestemmingsplan buitengebied Oisterwijk: het bestemmingsplan is getoetst op duurzaamheid en levert bijdragen aan de ontwikkeling van de drie (duurzaamheids)kapitalen.⁶³

Verkeer en vervoer

Het Gemeentelijke Verkeer en Vervoerplan Oisterwijk 2010-2013⁶⁴ (GVVP) is het vigerende beleidskader voor mobiliteit. Duurzaamheid is een van de vier centrale thema's van het GVVP. Voor duurzaamheid zet de gemeente vooral in op het bevorderen van het fietsverkeer.⁶⁵ Er zijn geen acties in het (uitvoeringsprogramma van het) GVVP opgenomen die specifiek betrekking hebben op duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Wel is er een aantal innovatieve maatregelen voorzien die een bijdrage leveren aan het duurzamer maken van recreatief en toeristisch verkeer.⁶⁶

- promotie greenwheels/deelauto's;
- oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen;
- betere stallingsvoorzieningen voor fietsen in het centrum.

Groenstructuurplan

Eind 2011 is het Groenstructuurplan Oisterwijk, Parel in het groen, 2012-2021 vastgesteld.⁶⁷ In het groenstructuurplan erkent de gemeente de waarde van het groen en de natuur voor toerisme en recreatie, en is eveneens aandacht voor duurzaamheid. Het groenstructuurplan is daarmee ondersteunend aan duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Aan het groenstructuurplan is een actieplan gekoppeld. Hieronder staat een aantal acties weergegeven dat een relatie heeft met duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie.⁶⁸

- maken kaart recreatieve routes (gepland: 2015);
- opstellen meerjarenplan voor kwaliteitsverbetering van het buitengebied;
- routes en groenstructuren kern en buitengebied op elkaar aan laten sluiten;
- versterken (groene) entrees (gepland: 2016).

4.2 Resultaten

De vorige paragraaf maakt duidelijk dat in de periode 2009 – 2014 diverse activiteiten zijn uitgevoerd die een relatie hebben met duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. De activiteiten hebben een beperkte samenhang en de daadwerkelijke resultaten en effecten van de activiteiten is onduidelijk. Er zijn geen specifieke doelen geformuleerd ten aanzien van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is er geen beleidskader voor duurzaamheid, en is duurzaamheid in de nieuwe beleidsvisie en kadernota voor toerisme en recreatie niet uitgewerkt. Ook in het vorige beleidsplan voor toerisme en recreatie zijn geen doelen geformuleerd ten aanzien van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Dit leidt er toe dat er in de P&C documenten en beschikbare evaluaties van het beleid geen verantwoording wordt afgelegd over de resultaten en effecten van uitgevoerde acties op duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Ook vindt er met betrekking tot duurzaamheid op het vlak van toerisme en recreatie geen evaluatie van de uitvoering plaats. Dit maakt het niet mogelijk om feitelijke bevindingen te rapporteren over de resultaten en effecten van de uitgevoerde acties.

⁶³ Bestemmingsplan buitengebied Oisterwijk, inclusief toelichting, 11 september 2013

⁶⁴ Gemeentelijke Verkeer en Vervoerplan Oisterwijk 2010-2013, mei 2009

⁶⁵ Gemeentelijke Verkeer en Vervoerplan Oisterwijk 2010-2013, Deel B, Uitvoeringsprogramma, mei 2009, p.13

⁶⁶ Gemeentelijke Verkeer en Vervoerplan Oisterwijk 2010-2013, Deel B, Uitvoeringsprogramma, mei 2009, p.26

⁶⁷ Groenstructuurplan Oisterwijk, Parel in het groen, 2012-2021, november 2011

⁶⁸ Groenstructuurplan 2012-2021 actieplan

De natuurpoorten illustreren deze beperkte verantwoording over het beleid. Er is in de periode 2009 – 2014 een aantal natuur-/ groene poorten gerealiseerd. De effecten van deze poorten op verkeersbewegingen in de omliggende gebieden of op de spreiding van bezoekers komt niet aan de orde in de jaarrekeningen. Evenmin zijn er evaluaties beschikbaar waarin de duurzaamheidseffecten van dergelijke activiteiten in kaart zijn gebracht.

Het raadsvoorstel voor het vaststellen van de kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020 biedt aanknopingspunten om in de toekomst resultaten van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie te monitoren.⁶⁹ In dit voorstel staat dat bij de verdere uitwerking van de Beleidsvisie Toerisme en Recreatie 2014 – 2020 de richtlijn duurzaamheid en de daarbij opgestelde checklist zullen worden gebruikt. In de nadere uitwerking kunnen (operationele) doelen en concrete acties voor duurzaamheid op het terrein van duurzaamheid en recreatie opgenomen worden. Indien dit goed gebeurt (smart), kan in de toekomst het resultaat van het beleid beoordeeld worden.

4.3 Samenhang in de praktijk

In de praktijk wordt beperkt uitvoering gegeven aan de relatie tussen de toeristische en recreatieve ontwikkeling en duurzame ontwikkelingen. Ondanks het voornemen uit het collegeprogramma 2006-2010 om duurzaamheid op alle beleidsterreinen vorm te geven, is dit tot op heden niet concreet gebeurd op het terrein van toerisme en recreatie. Er ligt een aanknopingspunt voor de uitwerking van duurzaamheid in het uitvoeringsprogramma van de Kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020 (zie vorige paragraaf), maar deze dient nog opgesteld te worden.

In de praktijk zijn er activiteiten en projecten van de gemeente die raken aan het thema duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie. Deze overeenkomst is hoofdzakelijk ad-hoc en niet structureel. Duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie wordt in de praktijk in Oisterwijk het sterkst gekoppeld aan ecologische en natuurwaarden en aan toekomstbestendige economische ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van de projectlocatie en de verplaatsing van camping Reebok, de ontwikkeling van Groene Poorten en de aandacht voor natuurrecreatie in het groenbeleid en beleid voor toerisme en recreatie.

Een aantal oorzaken draagt er aan bij dat de koppeling tussen duurzaamheid en toerisme en recreatie niet goed tot stand komt. Ten eerste ontbreekt een beleidskader voor duurzaamheid, waardoor er geen beleidsdoelstellingen zijn die vertaald moeten worden in het toerisme en recreatiebeleid. Ten tweede heeft duurzaamheid in de collegeperioden na 2010 een lage(re) politieke prioriteit. Ander beleid en activiteiten die beter aansluiten bij de politieke prioriteiten krijgen voorrang. Dit is een logisch gevolg van de politieke keuzes en ontwikkelingen. De lagere politieke prioriteit bij duurzaamheid is ook zichtbaar in het handelen van de gemeenteraad. De gemeenteraad vraagt bijvoorbeeld niet of slechts beperkt door, wanneer er onduidelijkheid bestaat over de concrete invulling van de richtlijn duurzaamheid bij collegevoorstellen. Ten derde is het gebruik van beschikbare checklists en formats beperkt geborgd in de organisatie. Hierdoor worden de beschikbare formats en checklists niet door alle ambtenaren en niet voor ieder voorstel op dezelfde wijze gehanteerd.

Een gevolg van de lage(re) politieke prioriteit is eveneens dat initiatieven vanuit burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties die duurzaamheid koppelen aan toerisme en recreatie geen voorrang krijgen ten opzichte van andere initiatieven. Dit is wederom logisch, maar leidt er wel toe dat kansen blijven liggen.

⁶⁹ Raadsvoorstel tot het kennismaken van de Kadernota Toerisme en Recreatie 2014 – 2020 en het vaststellen van de kaders, raadsvoorstel nr. 14/13, 25 september 2014.

5 Kansen voor de toekomst

Dit hoofdstuk is gericht op het tweede deel van het onderzoek, het verkennen van de mogelijkheden om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie de komende jaren (verder) concreet vorm te geven. Eerst komt de afbakening van het begrip duurzaamheid aan bod. Vervolgens gaat het hoofdstuk in op duurzame ontwikkelingen in Oisterwijk. Tot slot komen randvoorwaarden, kansen en belemmeringen voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie aan bod. Het hoofdstuk biedt daarmee een antwoord op de deelvragen 15 en 16.

5.1 Afbakening duurzaamheid

Uit de beleidstukken door de jaren heen (zie hoofdstuk 2) en uit interviews komt naar voren dat de term duurzaamheid in de gemeente Oisterwijk met name wordt omschreven als 'toekomstbestendigheid'. Een duurzame toeristische en recreatieve sector vanuit dit oogpunt is:

- economisch gezond en levensvatbaar;
- in balans met milieu- en ecologische kwaliteit;
- continu op zoek naar kwaliteitsverbetering.

Uit een vergelijking met andere regio's en ontwikkelingen in Nederland blijkt dat duurzaamheid in het kader van toerisme en recreatie ook een bredere invulling kent. Daarbij staan drie aspecten centraal:

1. sociaal-economisch gezond;
2. ecologische kwaliteit;
3. milieukwaliteit.

Duurzaamheidsaspect	Omschrijving / kenmerken
1. (sociaal)Economisch gezond	Lokale spin-off (werkgelegenheid & leefbaarheid) Innovatief en concurrerend Ontwikkelruimte In balans met 2 en 3
2. Ecologische kwaliteit	Landschappelijke kwaliteit en diversiteit Draagkracht natuur
3. Milieukwaliteit	Milieudruk (footprint): CO ₂ -uitstoot Mobiliteit Grondstoffengebruik Bodem-, water-, luchthygiëne

Tabel 5.1 – Duurzaamheidsaspecten sector toerisme en recreatie ⁷⁰

Van verduurzaming is sprake als 1, 2 en 3 sterker worden, of als een versterking van een aspect niet ten koste gaat van een ander aspect. Op basis van voorbeelden van duurzaamheidsmaatregelen elders in Nederland is in tabel 5.1 een omschrijving van duurzaamheidsaspecten op het terrein van toerisme en recreatie uitgewerkt.

De omschrijving van de duurzaamheidsaspecten in tabel 5.1 is geen hard gegeven, maar bedoeld als kapstok om de verschillende aspecten duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie evenwichtig en compleet in beeld te brengen.

⁷⁰ Bron: KplusV, gebaseerd op expert judgement en voorbeelden van duurzaamheidsmaatregelen elders in het land.

Milieukwaliteit is een aspect van duurzaamheid dat op het terrein van toerisme en recreatie in Oisterwijk beperkt aan bod komt. Alleen mobiliteit komt in de beleidsdocumenten een aantal keren naar voren als een aspect van duurzaamheid. In vele andere gemeenten en regio's in Nederland is de milieukwaliteit een concreet aandachtspunt in beleid voor toerisme en recreatie. Recreatiebedrijven kunnen hun bedrijfsvoering verduurzamen (klimaatneutrale energiesystemen), de recreatiedruk op de omgeving verminderen door een goede landschappelijke inpassing en/of door lokale en regionale producten in te kopen. In diverse regio's zijn of worden projecten gedraaid waarin ondernemers ondersteund worden om dit soort maatregelen te treffen. In de branche zijn ook diverse duurzaamheidslabels geïntroduceerd (bv. Green Key). Daardoor wordt duurzaamheid ook een item waarmee de sector of een gebied zich kan profileren (bijvoorbeeld duurzaam Ameland).

5.2 Duurzame ontwikkelingen in Oisterwijk

De documentenanalyse, werksessie en aanvullende vragen aan de gemeentelijke organisatie hebben veel informatie opgeleverd over de invulling van het begrip duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in de praktijk, en over kansen en belemmeringen om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in de toekomst concreet vorm te geven. In de tabel op de volgende pagina staan de ideeën voor projecten of activiteiten die in de werksessie naar voren zijn gebracht om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie een concrete invulling te geven. Daarnaast staan de activiteiten die de gemeente heeft gerealiseerd of voornemens is op dit vlak vermeld.

Het overzicht is opgebouwd aan de hand van de drie aspecten van duurzaamheid uit tabel 5.1. Het overzicht laat zien dat er veel ideeën zijn om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie concreet in te vullen. Daarnaast blijkt uit het overzicht dat de gemeente op veel van de genoemde terreinen actief is. Er zijn weinig ideeën naar voren gekomen die niet al eerder zijn genoemd, of niet al onderdeel uitmaken van het gemeentelijk beleid. De gemeente lijkt daarmee een goede aansluiting te hebben bij wensen en ideeën die leven bij bewoners, organisaties en bedrijven in de gemeente. Tegelijkertijd kan hier niet uit afgeleid worden dat duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in Oisterwijk een duidelijke en concrete invulling heeft die alle kansen volop benut. Daarvoor zijn de plannen en maatregelen van de gemeente te beperkt in opzet, ontbreekt vaak budget (behoudens promotie), en lijkt de inzet van de gemeente soms te vrijblijvend.

Aspect duurzaamheid	Suggesties / ideeën werksessie	Bestaande / geplande activiteiten gemeente
Economisch gezond	1. Nader uitwerken label / destinatie / USP (combi horeca centrum + bossen/vennen + KVL).	<ul style="list-style-type: none"> De Gemeente is bezig met de uitwerking van een waardendocument en een onderscheidende themacampagne voor het merk Oisterwijk, Parel in 't Groen. Planning: juli 2015 gereed. Voor de cofinanciering van promotionele initiatieven uit het veld, die bijdragen aan de profilering van Oisterwijk, Parel in 't Groen' uit het veld stelt de gemeente de komende 4 jaren een budget van €100.000 beschikbaar (2015 t/m 2018).
	2. Meer inzet op marketing en promotie: niet via het VVV maar gerichte en herhaalde gebiedspromotie.	<ul style="list-style-type: none"> Samen met het platform T&R wordt gewerkt aan de aansluiting van Oisterwijk bij Visit Brabant. Hiervoor is binnen het platform Toerisme een werkgroep opgesteld. Planning juli 2015. Verder lift de gemeente mee met campagnes van Het Groene Woud.
	3. Overstijgen beperkingen regelgeving + verbeteren faciliterende rol overheid.	<ul style="list-style-type: none"> Gemeente geeft aan dat dit onderwerp continu aandacht heeft.
	4. Verbeteren samenwerking ondernemers / organisaties horeca en recreatie: o.a. samenwerking met Het Groene Woud en Land van de Hilver met ondernemers in het centrumgebied en KVL-terrein. Onder andere door versterking platform voor Toerisme Oisterwijk.	<ul style="list-style-type: none"> Op dit moment zijn in de gemeente de volgende samenwerkingen: <ul style="list-style-type: none"> - Platform Toerisme Oisterwijk - Centrummanagement - Stichting Oisterwijk 800 SPOT⁷¹ De gemeente is partner in deze overlegstructuren. Er loopt een verkenning naar het draagvlak voor een Buitengebiedmanagement Oisterwijk. In de beleidsvisie T&R is een aantal acties geformuleerd voor verbetering van het functioneren van het platform Toerisme. Gemeente neemt deel aan structureel overleg op het gebied van T&R in HGW, regio Hart van Brabant en Kempen.
	5. Differentiatie aanbod horeca en recreatie.	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente stimuleert en faciliteert dit o.a. door Vitaliteitsonderzoek, gericht op kwaliteitsverbetering. Onderzoek start begin juni 2015.
	6. Kwaliteitsimpuls toerisme (innovatie).	<ul style="list-style-type: none"> In bestemmingsplan Verblijfsrecreatieterreinen 2013, wordt ontwikkelruimte geboden aan bedrijven die komen met een plan dat voldoet aan de voorwaarden voor kwaliteitsverbetering.
	7. Vernieuwing aanbod verblijfsrecreatie.	<ul style="list-style-type: none"> Op dit moment lopen er meerdere initiatieven voor herstructurering, uitbreiding of vernieuwing van dag- en verblijfsrecreatie en nieuwe horecabedrijven. Initiatieven worden integraal beoordeeld.
	8. Kredietverstrekking / stimuleren (lokale) inkoop.	<ul style="list-style-type: none"> Geen acties bekend van de gemeente.
	9. Cursus gastheerschap / gastvrije gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> Staat gepland als project in uitvoeringsprogramma van de beleidsvisie T&R 2014-2020. Moet nog opgestart worden.
	10. Versterken weekmarkt.	<ul style="list-style-type: none"> Het Centrummanagement voert acties uit op dit punt.

⁷¹ Deze stichting is een samenvoeging van twee organisaties: Stichting Oisterwijk 800 en SPOT. Zie voor meer informatie: 800plus.inoisterwijk.nl

Aspect duurzaamheid	Suggesties / ideeën werksessie	Bestaande / geplande activiteiten gemeente
	11. Tegengaan oneigenlijk gebruik recreatieterreinen.	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente start met Vitaliteitsonderzoeken. Begin juni 2015. • Gemeente start een Veiligheidsonderzoek. Planning voor de zomer 2015.
Ecologische kwaliteit	1. Zonering ruimtegebruik tussen centrum en buitengebied / zonering als ruimtelijk instrument.	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente heeft een ontwikkelkaart Toerisme en Recreatie. Aanwijzing van gebieden met lage, gemiddelde en hoge dynamiek. • Realisatie van poorten: entree en opvang aan de randen van natuurgebieden.
	2. Beter benutten kwaliteiten bezoekerscentrum / kennis en ervaring natuurmonumenten m.b.t. natuurbeleving.	<ul style="list-style-type: none"> • Het bezoekerscentrum is vanaf juni 2015 officieel een natuurpoort.
	3. Landgoed Rozephoeve: transitie duurzaam ruimtegebruik ondersteunen (oa. project 'de Logt').	<ul style="list-style-type: none"> • Landgoedontwikkelingen, zoals De Logt, Oisterwijkse Hoeve en Laag Heukelom dragen bij aan landschappelijke ontwikkeling de recreatieve ontsluiting van de kernen. • Gemeente begeleidt de plannen voor landgoed De Rozephoeve.
	4. Activiteiten voor beleving natuur promoten.	<ul style="list-style-type: none"> • Geen acties bekend van de gemeente.
	5. (Samen) mooi houden mooie plekken: kwaliteit / inrichting / beheer OR.	<ul style="list-style-type: none"> • Oisterwijk Schoon en Groen 2012-2014: inhaalslag kwaliteit en inrichting OR. Programma is zojuist afgerond. • Ontwikkeling Visie op de openbare ruimte (2016).
	6. Verbeteren natuurlijke kwaliteit bestaande gebieden.	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Oisterwijk participeert in het Stimuleringskader Groen Blauwe Diensten. • De gemeente draagt bij aan Deltaplan voor Landschap Moerenburg / Heukelom: uitvoeringsprojecten landschap en routestructuren. • Verplaatsing Vakantiepark De Reebok.
	7. Verbeteren kwaliteit groen in de OR / parken.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Groenprogramma 2014-2017.
Milieukwaliteit	1. Aanpak zwerfafval en vuilnis in horecagebied(en).	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente stelt dat verantwoordelijkheid bij ondernemers ligt.
	2. Uitvoeren energiescans bij ondernemers horeca en recreatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente stelt dat verantwoordelijkheid bij ondernemers ligt.
	3. Ontwikkelen provinciaal duurzaamheidskeurmerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente stelt dat verantwoordelijkheid bij ondernemers ligt. • Een aantal ondernemers beschikt al over het Green Key label.
	4. Duurzame mobiliteit en autoluwe gemeente: <ul style="list-style-type: none"> • Goede verbinding centrum-buitengebied en betere 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpassen / verbeteren van bewegwijzering staat op de rol. Plan hiervoor is in ontwikkeling. • Bewegwijzering routes wordt continu gemonitord door vrijwilligers.

Aspect duurzaamheid	Suggesties / ideeën werksessie	Bestaande / geplande activiteiten gemeente
	bewegwijzering routes. • Oplaadpunten elektrische fietsen en auto's. • Promotie fietsen (oa. OV-fiets / fietsparkeren) en wandelen .	
5.	Collectieve duurzame inkoop horeca en/of recreatie ondernemers.	Geen acties van gemeente bekend.
6.	Verminderen uitstoot CO ₂	Geen acties van gemeente bekend.

Tabel 5.2 - Ideeën en activiteiten voor duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie in Oisterwijk

5.3 Randvoorwaarden, kansen en belemmeringen

Alle ideeën en activiteiten in de gemeente Oisterwijk laten zien dat er voldoende aanknopingspunten zijn om duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie concreet vorm te geven. Om de mogelijkheden te benutten, dient wel aan een aantal randvoorwaarden te zijn voldaan. Daarnaast kan ook een specifiek aantal kansen en belemmeringen worden onderscheiden.

Randvoorwaarden

Om een duurzame toeristische en recreatieve sector in Oisterwijk te ontwikkelen, dient in ieder geval aan een tweetal randvoorwaarden voldaan te zijn:

- Aansprekende en herkenbare gebiedspromotie: om nieuwe klanten en bezoekers naar Oisterwijk en omgeving te trekken dient de gebiedspromotie op orde te zijn. Er dient een duidelijk verhaal te zijn over de waarde en aantrekkingskracht van de regio en de gemeente. De unique selling points (USP) moeten goed over het voetlicht gebracht worden. Aansluiting bij het regionale profiel, op het niveau van de toeristische destinatie, is belangrijk. Bezoekers dienen eerst verleid te worden naar de regio te komen. Vervolgens kan Oisterwijk via een goede informatievoorziening en een specifiek profiel bezoekers uitnodigen naar de gemeente te komen. Indien Oisterwijk duurzaamheid meer zou willen inzetten als onderdeel van het profiel, zal de gebiedspromotie daar op ingericht moeten worden.
- Samenwerking op regionale schaal: Oisterwijk kan het niet alleen. Om een toekomstbestendige toeristische en recreatieve sector te ontwikkelen, is samenwerking op regionale schaal noodzakelijk. Dit is o.a. nodig voor de gebiedspromotie, maar ook met name om ruimtelijke ontwikkelingen op elkaar af te stemmen en evt. focusgebieden in de regio te kunnen benoemen en te ontwikkelen (niet elke activiteit is overal mogelijk; soms dient uitruil tussen gebieden plaats te vinden). Een duurzame ruimtelijke ontwikkeling kan de gemeente alleen in samenwerking met de regio realiseren, zoals bijvoorbeeld het geval is bij de verplaatsing van een camping. Daarvoor is ook overeenstemming met regionale partners nodig.

Kansen

In de werksessie zijn alle suggesties en ideeën besproken en beoordeeld op kansen en mogelijke belemmeringen. De onderstaande ideeën en ontwikkelingen zijn in de werksessie als meest kansrijk benoemd en/of als meest duurzaam:

- Mobiliteit: er is nog veel winst te behalen in het duurzamer maken van het vervoer in Oisterwijk en omgeving. Mogelijkheden voor praktische en groene routes blijven onbenut, fiets- en elektrisch vervoer kunnen meer gepromoot worden en de verschillende vormen van vervoer kunnen beter op elkaar afgestemd worden (bv. OV-fiets).
- Kwaliteit bestaande gebieden: om Oisterwijk duurzaam aantrekkelijk te maken voor bezoekers is het vooral belangrijk de (bestaande) kwaliteiten van de gebieden (zowel centrum als buitengebied) te versterken. Er zijn niet per se nieuwe ontwikkelingen nodig. De natuurwaarde en het landschap zijn aantrekkelijk, maar kunnen (nog) beter ontsloten worden en gepromoot worden. Er zijn tal van recreatiebedrijven, maar deze sluiten soms onvoldoende aan bij de huidige kwaliteitseisen van recreanten. En het centrumgebied kan nieuwe impulsen (markt, kunstroute, kwaliteit openbare ruimte) gebruiken, om het weer aantrekkelijk te maken voor bezoekers.
- Bezoekerscentrum Natuurmonumenten Oisterwijk: dit bezoekerscentrum wordt door iedereen als een aanwinst gezien voor de regio. Ook na de verhuizing en de opening op de nieuwe locatie liggen er nog kansen om de promotie van het bezoekerscentrum en de verbinding met het centrum van Oisterwijk te verbeteren.
- Combinatie en verbinding kwaliteitshoreca met natuurrecreatie: Oisterwijk biedt een groot aanbod aan hoogwaardige horeca en hoge natuurwaarden. De combinatie van deze twee kwaliteiten maakt Oisterwijk en omgeving tot een unieke destinatie. De kracht van deze combinatie kan beter uitgedragen worden in

de gebiedspromotie en verder ontwikkeld worden. Daarnaast kan ook de fysieke verbinding tussen het centrum en het buitengebied versterkt worden, bijvoorbeeld door duidelijk aangegeven routes.

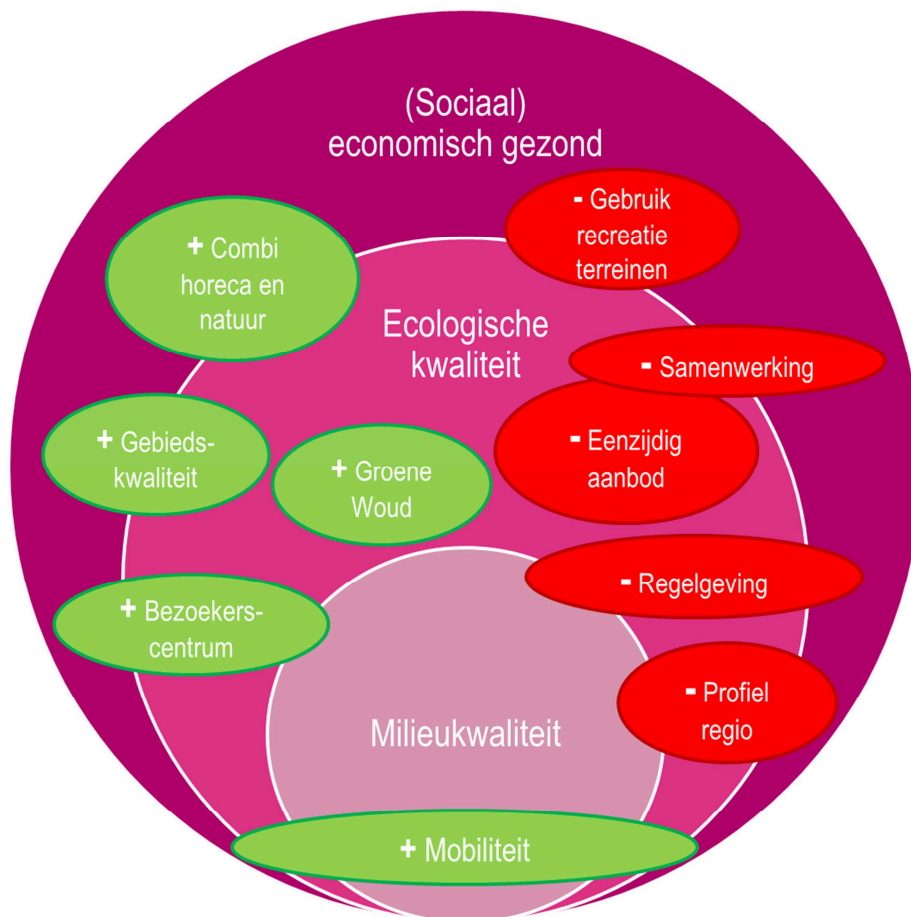
- Nationaal landschap het Groene Woud: Oisterwijk en omgeving maken deel uit van het Groene Woud. Het Groene Woud is een 'sterk merk' dat meer ingezet kan worden om toeristen en recreanten naar de regio te halen. Oisterwijk kan zich hierbij aansluiten en vervolgens via een specifiek profiel toeristen en recreanten verleiden naar de gemeente te komen.

Belemmeringen

Naast een aantal grote kansen voor de ontwikkeling van duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie is in de werksessie ook een aantal belemmeringen benoemd:

- Gebrek aan samenwerking horeca – recreatie: ondernemers en organisaties in de horeca en recreatie werken beperkt samen, ondanks het feit dat er meerdere vormen van overleg en samenwerking in de gemeente bestaan. Het Platform Toerisme Oisterwijk brengt ondernemers en organisaties met elkaar in contact, maar tussen de verschillende segmenten van horeca en recreatie vindt geen uitwisseling plaats. Het platform is weinig actiegericht en heeft geen gezamenlijk uitvoeringsprogramma.
- Strikte toepassing regelgeving: er zijn de nodige ondernemers en organisaties die duurzame initiatieven hebben, maar die bij de uitvoering van hun ideeën tegen beperkingen van wet- en regelgeving aanlopen. Hierbij wordt met name gekeken naar de overheid, die in de ogen van ondernemers en organisaties deze beperkingen zou moeten kunnen overstijgen. Dit is volgens diverse betrokkenen onvoldoende het geval, ondanks het feit dat de gemeente hier in haar beleid continu aandacht voor heeft.
- Onduidelijk profiel Oisterwijk / regio: Oisterwijk en omgeving waren in het verleden een duidelijk 'eigen merk', een gebied met een herkenbare bestemming. De gebiedspromotie is momenteel te diffuus, waardoor er onduidelijkheid is over welk gebied gepromoot wordt om mensen naar de regio te trekken. De regio en Oisterwijk hebben geen duidelijk profiel, zoals bijvoorbeeld de Veluwe, de Biesbosch of de kuststreek dat wel hebben. Er zijn verschillende regionale labels (o.a. Hart van Brabant; Groene Woud), maar die zijn onvoldoende om Oisterwijk of de regio als specifieke bestemming in de markt te zetten. Oisterwijk is erbij gebaat dat zoveel mogelijk mensen naar dit gebied komen, om ze van daaruit naar de parel Oisterwijk en/of de bossen en vennen te geleiden.
- Oneigenlijk gebruik recreatieterreinen: net als op andere plaatsen in Nederland wordt een deel van de recreatieterreinen niet gebruikt voor recreatie maar voor (permanente en tijdelijke) bewoning, onder andere door arbeidsmigranten. Dit staat een verbetering van de kwaliteit van de recreatie in het gebied in de weg. De gemeente onderkent het probleem. Aandachtspunt is een nieuw economisch duurzaam verdienmodel voor de ondernemers van de recreatieterreinen, wanneer dit deel van de inkomsten komt te vervallen.
- Eenzijdigheid aanbod: met name voor de recreatie geldt dat het aanbod wat eenzijdig en verouderd is in de omgeving van Oisterwijk. Recreanten en andere toeristen zijn tegenwoordig meer variëteit en nieuwe attracties gewend. Ook op het terrein van beleving van de natuur is meer mogelijk, dan nu in Oisterwijk gebeurt.

In de onderstaande figuur zijn de kansen en belemmeringen weergegeven zoals deze aan bod kwamen in de werksessie, gerelateerd aan de drie duurzaamheidsaspecten.

Figuur 5.1 – Kansen (+) en belemmeringen (-) duurzaam toerisme en recreatie Oosterwijk

De figuur maakt duidelijk dat met name bij economie en ecologie en het snijvlak daartussen zowel de grootste kansen als de grootste belemmeringen worden gezien. Daarnaast is duidelijk dat milieukwaliteit als duurzaamheidsaspect voor toerisme en recreatie in Oosterwijk beperkt(er) in beeld is.

Duurzaamheid als kans

Oosterwijk heeft een groot potentieel om zich als duurzame gemeente/regio te profileren op het gebied van toerisme en recreatie. De natuurlijke omgeving biedt veel kansen en er zijn daarnaast diverse ondernemers en organisaties met duurzaamheidsambities. Momenteel maakt de gemeente beperkt gebruik van deze mogelijkheden waardoor kansen om Oosterwijk als aantrekkelijke locatie voor toeristen en recreanten te versterken onbenut blijven. Ondernemers en maatschappelijke organisaties geven bijvoorbeeld aan dat de gemeente meer kan doen om hen te ondersteunen bij het realiseren van duurzame projecten die de aantrekkelijkheid van Oosterwijk voor toeristen kunnen vergroten.

De combinatie met hoogwaardige horeca en voorzieningen in het centrum van de gemeente, maakt Oosterwijk tot een aantrekkelijke bestemming voor mensen die eveneens op zoek zijn naar rust, ruimte en natuur. Om Oosterwijk en omgeving als duurzame regio te kunnen promoten, is het wel nodig om op het aspect milieukwaliteit nieuwe initiatieven en ontwikkelingen te stimuleren voor toerisme en recreatie. Een aantal voorbeelden van mogelijke initiatieven is:

- Financiering van innovatie en/of kwaliteitsverbetering: de toerisme en recreatie sector staat onder druk. Banken zijn terughoudend in de financiering van (duurzame) innovaties of plannen voor kwaliteitsverbetering, zelfs wanneer er een goed businessplan is voor de plannen. De gemeente kan in samenwerking met andere gemeenten en de provincie bijdragen aan de financiering, bijvoorbeeld door

een regionaal of provinciaal investeringsfonds op te zetten dat dergelijke initiatieven ondersteund. Een provincie die over dergelijk fonds beschikt is Gelderland.

- Uitvoeren energiescans bij ondernemers: de gemeente kan hier een stimulerende rol in spelen en adviestrajecten faciliteren.
- Collectieve duurzame inkoop: de gemeente kan hier een project van maken en als coördinator/regisseur ondernemers bij elkaar kunnen brengen.
- Verminderen uitstoot van CO₂: de gemeente kan een project starten om (een aantal van de) recreatieparken in de gemeente klimaatneutraal te maken. De gemeente kan daarbij kennis en expertise inbrengen, ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken en ondersteuning bieden bij het omgaan met de wet- en regelgeving. Dit kan eventueel gekoppeld worden aan bovengenoemde ideeën voor duurzame inkoop, energiescans en ondersteuning bij financiering.

Wanneer Oisterwijk op alle drie de genoemde aspecten (economie, ecologie, milieu) een duidelijk duurzaamheidsprofiel ontwikkelt, kan Oisterwijk zich daadwerkelijk als duurzame regio en trekpleister profileren. Op die manier kan duurzaamheid als thema op het terrein van toerisme en recreatie een concrete bijdrage leveren aan de realisatie van de ambitieuze doelstellingen van de gemeenten ter versterking van toerisme en recreatie in Oisterwijk.

6 Bestuurlijke reactie

Op 8 september 2015 ontving de rekenkamercommissie de volgende reactie van het college:

In deze brief formuleert het college zijn bestuurlijke reactie op het onderzoek rekenkamercommissie "Duurzaamheid op het terrein van toerisme en recreatie". Wij bedanken de rekenkamercommissie voor het opgeleverde rapport.

De bestuurlijke reactie richt zich op enkele te onderscheiden aspecten van uw rapport:

- 1. Uw algemene onderzoek over het politieke/bestuurlijke belang van het begrip "duurzaamheid" in de diverse bestuurlijke periodes in Oisterwijk.*
- 2. Een reactie op de door u geformuleerde aanbevelingen.*

Ad1.

In het rapport heeft u onderzocht welk bestuurlijk accent het begrip "duurzaamheid" vanaf 2006 tot 2014 in Oisterwijk gekregen heeft. U beschrijft hoe in de verschillende collegeperiodes het begrippenkader is gehanteerd. Van een zeer brede vorm in de periode 2006-2010, met als belangrijkste uitingsvorm een duurzaamheidsbalans in 2009 en een specifieke beleidsmedewerker, naar een striktere definitie en een lagere prioriteit in de bestuursperiode daarna. U geeft in uw rapport aan dat deze diverse definities onvoldoende hebben geleid tot een goed hanteerbaar toetsingskader voor te ontwikkelen beleid.

Wij wachten de reactie van de gemeenteraad op uw rapport af. Uw advies leidt eventueel tot een nieuw toetsingskader.

Ad2. Aanbevelingen aan het college.

U geeft aan dat belangrijk is om meer activiteiten rondom duurzaamheid te ontwikkelen om Oisterwijk daadwerkelijk als duurzame bestemming te kunnen promoten.

Reactie college:

- Social innovation is een belangrijk thema in regio Hart van Brabant. Hiermee profileert de regio zich dus minder met de 'groene' kant van duurzaamheid, maar vooral met de sociaal-maatschappelijke.*
- Het begrip "duurzaamheid" biedt naar onze opvatting op het terrein van toerisme en recreatie op zich onvoldoende kansen voor gebiedspromotie en het ontwikkelen van een eigen toeristisch profiel. Effectiever zijn kernbegrippen "Oisterwijk biedt groene beleving, tot rust komen & genieten in de natuur, pleisterplaatsen in de natuur, Parel in 't groen etc."*

U geeft aan dat de kadernota Toerisme en Recreatie 2014-2020 aanknopingspunten biedt om duurzaamheid een concrete invulling te geven.

Reactie college:

Wij wachten een eventuele nadere kaderstelling op het gebied van duurzaamheid en toerisme & recreatie door uw raad af. Deze kan dan een plaats krijgen in de uitwerking van de door uw raad vastgestelde kadernota.

U geeft aan dat duurzaamheid beter in de organisatie moet worden geborgd.

Reactie college:

Conform de doelstelling in het coalitieprogramma is duurzaamheid een integraal onderdeel van een diversiteit aan beleidsonderwerpen. Wij zullen nadrukkelijk(er) toetsen, middels duurzaamheidstoetsen en afwegingsrapportages of dit onderdeel in de integrale afweging voldoende is meegenomen.

*U geeft aan dat de richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen en de duurzaamheidstoets bij grotere projecten consequent moeten worden toegepast.
Reactie college: zie beantwoording aanbeveling 3*

7 Nawoord rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft met belangstelling de reactie van het college op het rapport 'Duurzaamheid op het terrein van recreatie en toerisme' gelezen.

De reactie van het college gaat in op het politieke/bestuurlijke belang van het begrip 'duurzaamheid' in de diverse bestuurlijke periodes in Oisterwijk en op de aanbevelingen uit het onderzoek.

Wat betreft het eerste punt heeft de rekenkamercommissie geconstateerd dat in de verschillende collegeperiodes het begrip duurzaamheid verschillende ladingen krijgt. Een helder en gedragen toetsingskader ontbreekt op dit moment.

Het college wacht in deze de reactie van de raad af. Van de raad wordt dus verwacht dat een uitspraak wordt gedaan of er een helder toetsingskader voor duurzaamheid moet komen.

Wat betreft de aanbevelingen uit het onderzoek constateert de rekenkamercommissie dat het college niet specifiek aangeeft of, in welke context, op welke wijze en wanneer de aanbevelingen worden opgepakt. Daarmee ontstaat het risico dat de aanbevelingen 'weglopen'. Bij de behandeling in de raad is dit – in de ogen van de rekenkamercommissie - een aandachtspunt.

Naar aanleiding van de opmerkingen bij de aanbevelingen het volgende:

- Toevoeging van het thema 'social innovation' zoals gehanteerd in het Hart van Brabant legt inderdaad minder accent op natuur en groen, maar hoeft overigens niet strijdig te zijn met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie. Dat kan inderdaad worden toegevoegd als kans, mede gelet op de regionale aanpak in deze.
- De rekenkamercommissie deelt uw opvatting dat bij gebiedspromotie pakkende en wervende termen moeten worden gehanteerd. Dat laat onverlet dat deze wel kunnen verwijzen naar aspecten van duurzaamheid, zoals u zelf ook aangeeft: 'Oisterwijk biedt groene beleving, tot rust komen & genieten in de natuur, pleisterplaatsen in de natuur, Parel in 't groen'.
- Voorts laat het college het nog open of de in dit onderzoek genoemde kansen en bedreigingen worden aangegrepen bij de uitwerking van de Kadernota Toerisme en Recreatie. Ook hier wordt vooralsnog gewacht op de standpuntbepaling door de raad.
- Met instemming heeft de rekenkamercommissie kennis genomen van de opvatting van het college dat de richtlijn duurzame afweging bij collegevoorstellen en de duurzaamheidstoets bij grote projecten nadrukkelijk(er) worden toegepast. Dit geldt ook voor de wijze, waarop duurzaamheid als integraal onderdeel van beleidsonderwerpen in de afwegingen wordt betrokken.

Tenslotte wil de rekenkamercommissie de bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente alsook van andere organisaties danken voor hun constructieve bijdrage aan dit onderzoek. Hopelijk draagt de betrokkenheid bij het onderzoek bij aan een goede doorwerking van de aanbevelingen uit het onderzoek.

Bijlage 1

Normenkader

Onderdeel	Relatie met onderzoeksvraag	Norm
Invulling begrip duurzaamheid	1.	Gemeente heeft een uitwerking gegeven aan het begrip duurzaamheid voor de gemeente waarin (enkele van) de onderstaande onderwerpen voorkomen: <ul style="list-style-type: none">• Energiebesparing, duurzame energieproductie• Beperking afvalstromen en afvalrecycling• Beperking waterverbruik• Schone en zuinige mobiliteit, mobiliteitsbeperking, duurzame bedrijvigheid• Klimaatbestendige leefomgeving• Behoud en versterking kwaliteiten natuur en landschap• Duurzaam inkopen• Voorkomen en beperken van milieuhinder en van vervuiling van bodem, water en lucht
Beleidsdoelstellingen geformuleerd	2.	Gemeente heeft een beleidskader duurzaamheid waarin doelstellingen en te bereiken resultaten helder en concreet zijn geformuleerd. Gemeente heeft een beleidskader voor recreatie en toerisme waarin doelstellingen en te bereiken resultaten helder en concreet zijn geformuleerd.
Samenhang duurzaamheid en recreatie en toerisme	3. en 4.	In de beleidsstukken die betrekking hebben op recreatie en toerisme is duurzaamheid en/of zijn onderdelen van de invulling van het begrip duurzaamheid opgenomen. De gemeente heeft in beleid beschreven welke bijdragen zij levert aan duurzaamheid in recreatie en toerisme in Oisterwijk en wat zij op dat vlak verwacht van bedrijven en maatschappelijke organisaties in Oisterwijk.
Organisatie van de uitvoering	5.	Binnen de gemeentelijke organisatie worden onderdelen die zich richten op milieu, energie, afval, mobiliteit, natuur en landschap betrokken bij de uitvoering van het recreatie- en toerismebeleid.
Betrokkenheid onderdelen gemeente	6.	Binnen de gemeentelijke organisatie worden de onderdelen die zich richten op milieu, energie, afval, mobiliteit, natuur en landschap betrokken bij de totstandkoming van het recreatie- en toerismebeleid.
Rol gemeenteraad	9.	Het college heeft de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld zich uit te spreken over duurzaamheid op het vlak van recreatie en toerisme in Oisterwijk. De gemeenteraad heeft kaders gesteld voor

Onderdeel	Relatie met onderzoeks- vraag	Norm
Uitvoering	12.	<p>duurzaamheid en recreatie en toerisme en voor de doorwerking van duurzaamheid in recreatie en toerisme in Oisterwijk.</p> <p>Ondernemers en andere organisaties met recreatieve en toeristische activiteiten trachten onderdelen van duurzaamheid te bereiken, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperking gebruik grondstoffen, water en energie • Beperking afval en scheiding van afvalstoffen • Beperking mobiliteit • Voorkomen van verstoring en vernieling van natuur en landschap • voorkomen van verstoring van de leefbaarheid van de kernen • Bijdragen aan natuurrecreatie • Bijdragen aan leefbaarheid van de kernen • voorkomen van vervuiling van bodem, water en lucht

Bijlage 2

Bronnen

Overzicht geïnterviewde personen

Wethouders

- Wethouder Ina Batenburg (o.a. portefeuilles Natuur en Landschap, Toerisme en recreatie, Financiën, Grondzaken).
- Wethouder Wim Lemmens (o.a. portefeuilles Milieu, Verkeer, RO, Wonen).

Raadsleden

- Con van Beckhoven (VVD)
- Dion Dankers (Gemeente Belangen)
- Jan. Jonkers (Algemeen Belang)
- Ruud van der Star (PrO)
- Anton van Tuyl (VVD)
- Ruud van de Ven (Algemeen Belang)

Ambtenaren

- Leo Beelen
- Franzel Bergevoet
- Ingrid Kersten
- Simon van der Putten
- Angelique van de Wouw

Deelnemers werksessie 9 april

- Coen Schelfhorst, House of Leisure
- Carel Brands, Oisterwijk 800Spot
- Rein de Laat, Regio VVV Noordoost Brabant
- Lars Koreman, Natuurmonumenten
- Jan Jonkers, gemeenteraad
- Con van Beckhoven, gemeenteraad
- Eli Verhoeven, commissielid Inwonerszaken
- Dion Dankers, gemeenteraad
- Ellen van Iersel, gemeente
- Ingrid Kersten, gemeente
- Angelique van de Wouw, gemeente
- Jan van den Heuvel, rekenkamercommissie
- Daniëlle Gorgels, rekenkamercommissie
- Peter van der Valk, rekenkamercommissie
- Maaike Mesdag, ambtelijk secretaris rekenkamercommissie

Gebruikte documenten

- Actieplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005-2010, 4 maart 2005
- Amendement betreffende projectlocatie recreatie Oisterwijk, raadsvergadering 7 april 2011
- Amendement betreffende beleid veehouderij, raadsvergadering 17 april 2014
- Beleidsplan toerisme en recreatie Oisterwijk 2005-2010, 4 maart 2005
- Beleidsvisie Toerisme en recreatie beleidsvisie 2014-2020, 25 oktober 2013
- Bestuursrapportage 2012
- Bestuursrapportage 2013
- Bestuursrapportage 2014
- Coalitieakkoord 2006-2010, Elkaar verstaan, 20 april 2006
- Coalitieakkoord 2010-2014 Samen meer met minder, 15 april 2010
- Coalitieakkoord 2014-2018 Met elkaar, voor elkaar, 2014
- Collegevoorstel interactief traject duurzaamheidsbalans, 4 augustus 2009
- Duurzaamheidsbalans Oisterwijk, 19 mei 2009
- Duurzaam inrichtingsvoorstel van de projectlocatie recreatie Oisterwijk, mei 2010
- Factsheets duurzaamheidsbalans Oisterwijk, 2009
- Kadernota toerisme en recreatie, 2014
- KVL Masterplan, versie van na de commissievergadering van 23 januari
- Motie herprogrammering woningbouw, raadsvergadering 27 september 2012
- Motie bestemmingsplanprocedure Gerritshoeve, raadsvergadering 8 november 2012
- Motie Schaliegasboringen, raadsvergadering 26 september 2013
- Nota Duurzaam Inkopen, 2008
- Ontwikkelingsplan projectlocatie Recreatie Oisterwijk, 5 december 2008
- Plan van aanpak duurzame ontwikkeling gemeente Oisterwijk, november 2007
- Perspectiefnota 2012
- Perspectiefnota 2013
- Perspectiefnota 2014
- Programmabegroting 2009
- Programmabegroting 2010
- Programmabegroting 2011
- Programmabegroting 2012
- Programmabegroting 2013
- Programmabegroting 2014
- Programmarekening 2012
- Programmarekening 2013
- Raadsinformatiebrief Plan van aanpak duurzame ontwikkeling gemeente Oisterwijk, 27 november 2007
- Raadsinformatiebrief projecten duurzame driehoek 2007-2010, 12 juli 2007
- Raadsinformatiebrief richtlijn duurzaamheid, 19 juni 2007
- Raadsinformatiebrief duurzaamheidsbalans, 26 mei 2009
- Raadsinformatiebrief Duurzaam inkopen, 19 februari 2008
- Raadsinformatiebrief Landgoedontwikkeling De Logt, 7 december 2010
- Raadsvoorstel tot het vaststellen van de startnotitie bestemmingsplan ontwikkeling De Gerritshoeve, 16 februari 2012
- Raadsvoorstel tot akkoord gaan met zielsbeschrijving KVL-terrein, 6 februari 2014
- Raadsvoorstel tot vaststellen van een visie voor de bebouwingsconcentraties, 23 mei 2012
- Voorstel tot vaststellen van het duurzaam inrichtingsvoorstel van de Projectlocatie Recreatie Oisterwijk, 7 april 2011
- Raadsvoorstel tot het vaststellen van aangepast beleid voor veehouderijen en de consequenties voor de lopende initiatieven, 17 april 2014
- Raadsvoorstel tot het gewijzigd vaststellen van het bestemmingsplan Bosrand, 26 mei 2011

- Raadsvoorstel tot het vaststellen van de Startnotitie structuurvisie, 22 mei 2014
- Raadsvoorstel tot het instemmen met de ruimtelijke visie Hart van Brabant 2025 en dit door middel van een zienswijze aan de regio door te geven, 26 september 2013
- Raadsvoorstel tot het continueren van het project Oisterwijk Schoon en Groen in 2013, 20 december 2012
- Raadsvoorstel tot het tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen aan het college over het concept Woonconvenant 2013-2018, 26 september 2013
- Raadsvoorstel tot vaststellen startnotitie bestemmingsplan voor de landgoedontwikkeling De Logt, 7 juli 2011
- Raadsvoorstel Startnotitie Kadernota en Beleidsvisie Toerisme en Recreatie, 7 februari 2013
- Raadsvoorstel tot het vaststellen van de Beleidsvisie Toerisme en Recreatie, 12 december 2013
- Raadsvoorstel tot het kennismaken van de Kadernota Toerisme en Recreatie 2014 – 2020 en het vaststellen van de kaders, 25 september 2014
- Raadsvoorstel betreffende Kadernota Toerisme en Recreatie, 25 september 2014
- Raadsvoorstel tot vaststellen van: "Uitgangspunten voor gebiedsontwikkeling 'De Logt', 13 maart 2014
- Reactie college op advies commissie Algemene Zaken, betreffende Kadernota Toerisme en Recreatie, 11 september 2014
- Raadsvoorstel tot vaststellen van: "Uitgangspunten voor gebiedsontwikkeling 'De Logt', 13 maart 2014
- Ruimtelijke visie Hart van Brabant 2025: Dynamiek in een aangenaam landschap, 11 juli 2013
- Startnotitie bestemmingsplan landgoedontwikkeling De Logt, 23 juni 2011
- Startnotitie Kadernota en Beleidsvisie Toerisme en Recreatie, 17 januari 2013
- Visie op Oisterwijk in 2030, 2011

Bijlage 3

Overzicht lange termijn ambities zoals opgenomen in de duurzaamheidsbalans

Sociaal-cultureel kapitaal	Ecologisch kapitaal	Economisch kapitaal
<i>Sociale participatie</i>	<i>Bodem</i>	<i>Arbeid</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Er is geen armoede of uitsluiting. • Burgers doen actief mee in de samenleving en dragen zo bij aan de sociale cohesie en sterke maatschappelijke structuren. • Kwetsbare groepen zijn zelfstandig en nemen deel aan het maatschappelijk verkeer. 	<ul style="list-style-type: none"> • De bodem is geschikt voor de verschillende gebruiksfuncties (wonen, industrie, natuur/landbouw), zodat geen humane, ecologische of verspreidingsrisico's bestaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • De vraag naar en het aanbod van arbeid zijn in evenwicht, kwalitatief en kwantitatief. • Werk is gezond. • Het arbeidsaanbod bezit minimaal een startkwalificatie. • Iedere burger heeft maximale kansen om deel te nemen aan het arbeidsproces.
<i>Politieke participatie</i>	<i>Lucht</i>	<i>Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden</i>
<ul style="list-style-type: none"> • De burger heeft vertrouwen in de politiek. • Alle burgers hebben toegang tot de informatie die zij nodig hebben om als burger te kunnen functioneren. • Er is een goede interactie tussen burger, volksvertegenwoordiging en bestuur. 	<ul style="list-style-type: none"> • De lucht is vrij van schadelijke verontreinigingen voor mens en natuur. • Er is geen door de mens veroorzaakte overlast in de vorm van geur, licht en geluid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra zijn goed bereikbaar dan wel ontsloten via de weg, het spoor, het water, de lucht en de ICT. • Er is voldoende ruimte beschikbaar voor bedrijvigheid en deze wordt optimaal ingezet. • De gemeente Oisterwijk heeft een aantrekkelijk en duurzaam vestigingsklimaat.
<i>Cultuur</i>	<i>Oppervlaktewater</i>	<i>Economische structuur</i>
<ul style="list-style-type: none"> • De culturele infrastructuur is divers en van hoge kwaliteit. • Iedereen kan actief en passief deelnemen aan culturele 	<ul style="list-style-type: none"> • Het oppervlaktewater is vrij van schadelijke verontreinigingen voor mens en natuur. 	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Oisterwijk heeft een sterke economische structuur

<p>activiteiten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het cultureel erfgoed wordt beschermd. 	<ul style="list-style-type: none"> • De kans op wateroverlast of overstroming is minimaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • De economie in de gemeente groeit.
<p><i>Gezondheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De bevolking is lichamelijk en geestelijk gezond. • De gezondheidszorg is van goede kwaliteit en toegankelijk voor iedereen; inclusief preventie en nazorg. • Iedereen neemt verantwoordelijkheid voor een gezonde leefstijl. • De bevolking voelt zich gezond. 	<p><i>Natuur en landschap</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De oppervlakte (aaneengesloten) natuurgebied is optimaal. • In stedelijk, agrarisch en natuurgebied is de hiervoor kenmerkende biodiversiteit zo groot mogelijk. • De natuurwaarden zijn optimaal. • Erkende natuur- en cultuurlandschappen en hun kenmerkende landschapselementen worden beschermd en versterkt, terwijl storende elementen worden geweerd 	
<p><i>Veiligheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De kans om slachtoffer te worden van geweld, misdaad, ongelukken en rampen is verwaarloosbaar. • Iedereen voelt zich veilig. 	<p><i>Grondwater</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het grondwater is vrij van schadelijke stoffen voor mens en natuur. • De onttrekking van grondwater mag de natuurlijke capaciteit voor aanvulling niet overschrijden. 	
<p><i>Woonomgeving</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Woningaanbod is gedifferentieerd en voldoet aan de behoefte. • Elke wijk heeft voldoende voorzieningen die toegankelijk zijn voor iedereen. • Iedereen is tevreden met de woonomgeving. 		
<p><i>Onderwijs/leren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs sluit aan bij de maatschappelijke behoefte. • Het onderwijs is van hoge kwaliteit. • Iedereen is in de gelegenheid om zijn/haar competenties en basiskennis te laten aansluiten bij de maatschappelijke behoefte. 		